

SIHTASUTUS

Kutsekoda

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteem OSKA

Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele:
majutus, toitlustus ja turism

Seirearuanne 2022

Tallinn 2022

Kutsekoda

Koostajad: Ingrid Lepik, Mare Uiboupin, SA Kutsekoda

Keeletoimetaja: Killu Mei

Väljaandja: SA Kutsekoda

Autoriõigus: SA Kutsekoda, 2022

Väljaandes sisalduva teabe kasutamisel palume viidata allikale: Lepik, I., Uiboupin, M. (2022). Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: majutus, toitlustus ja turism. Seirearuanne. Tallinn: SA Kutsekoda.

Sisukord

Sisukord	3
Lühendid	4
SISSEJUHATUS	5
1. Valdkonna statistiline ülevaade	6
1.1. Valdkonna majandusstatistika ülevaade	6
1.2. Valdkonna haridusstatistika ülevaade	15
Kokkuvõte	23
2. Seire tulemused	24
2.1. Laiapõhjalised õppekavad kutsekeskhariduse õppes	25
2.2. Lühiajalised erialased kursused	26
2.3. Osade kaupa kompetentside tõendamine	27
2.4. MTT kõrgharidusõpe	27
2.5. MTT kutseõpe	28
2.6. Täienduskoolitused	30
Kokkuvõte	31
Kasutatud allikad	33
Lisa 1. 21.04.2022 MTT seirearutelul osalenute nimekiri	34
Lisa 2. MTT valdkondliku õppena valitud kõrghariduse õppekavad	35
Lisa 3. MTT ettepanekute seire tulemused	36

Lühendid

BA – bakalaureuseõpe
EAS – Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse
EHIS – Eesti Hariduse Infosüsteem
EHRL – Eesti Hotellide ja Restoranide Liit
ESF – Euroopa Sotsiaalfond
HTM – Haridus- ja Teadusministeerium
IKT – info- ja kommunikatsioonitehnoloogia
MA – magistriõpe
MKM – Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
MTA – Maksu- ja Tolliamet
MTT – majutus, toidlustus ja turism
OSKA – tööjõuturu seire- ja prognoosisüsteem
PKA – põhikutseala
RAK – rakenduskõrgharidus
TÄKS – täiskasvanuhariduse seadus
TÖR – töötamise register
ÕK – õppekava
ÕKR – õppekavarühm

Õppeasutused

Mainor – Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor
EHTE – Eesti Hotelli- ja Turismikõrgkool (suletud 31.08.2015)
EMÜ – Eesti Maaülikool
TLÜ – Tallinna Ülikool
TTÜ – Tallinna Tehnikaülikool
TÜ – Tartu Ülikool
Võru – Võrumaa Kutsehariduskeskus

SISSEJUHATUS

2018. aastal valmis OSKA majutuse, toitlustuse ja turismi (MTT) valdkonna tööjõu- ja oskuste vajaduse uuring¹, kus esitati valdkonna töötajate ettevalmistamist puudutavad kitsaskohad ning ettepanekud, et tuleviku tööturu oskuste vajadus ja koolituspakkumine paremini siduda. OSKA metoodika kohaselt seiratakse uuringus püstitatud eesmärkide saavutamist, kogudes tagasisidet ettepanekute rakendamise kohta². Esimene seireküsitlus MMT uuringu ettepanekute elluviimise kohta tehti 2019. aasta kevadel.

2020. aastal puhkenud COVID-19 pandeemias said kõige teravama tagasilöögi turismi-, majutus- ja toitlustusettevõtted ning piirangute leevenemisel sattus valdkond tööjõukriisi. Suur osa erialaste teadmiste ja oskustega töötajaid lahkus valdkonnast. Valdkonda iseloomustas juba enne pandeemiat suurem tööjõuvoolavus ja kriis süvendas tööjõuprobleeme veelgi. Paljud majutus- ja toitlustusasutused olid riiklike piirangute tõttu suletud, reisimine ja sündmuste korraldamine peatus ning turismitöötajad pidid leppima mitu korda väiksema nõudlusega. Valdkonda alles jäänud töötajad pidid sageli täitma erinevaid ametiülesandeid, olema multifunktsionaalse võimekusega ning omama laiapõhjalisi teadmisi ja oskusi. Märkimisväärselt kahanesid valdkonna ettevõtete käibed. Piirangute leevenemisel muutus suurimaks kitsaskohaks valdkonnast lahkunud kompetentsete töötajate asemele uute töötajate leidmine.³

Seoses COVID-19 kriisi mõjudega MTT valdkonnale on tähtis arendada valdkonna töötajate teadmisi ja oskusi. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) eestvedamisel otsitakse võimalusi, kuidas aidata kaasa valdkonna kiiremale taastumisele ja tööjõu ettevalmistamisele. OSKA meeskonnal paluti üle vaadata, millised 2018. aasta uuringus tehtud ettepanekud on muutunud olukorras asjakohased, millised vajavad kriisi mõjude tõttu rohkem tähelepanu ning millised on ellu viidud või töös. MTT uuringu ettepanekute täiendav seirearutelu toimus 2022. aasta kevadel. Siinses aruandes on toodud 2022. aasta kevadel tehtud seire tulemused.

Seireseminaril arutati laiapõhjaliste kutsekeskhariduse õppekavade vajadust, mis annab noorele ettekujutuse valdkonna eri suundade sisust ja töö olemusest ning vajaliku ettevalmistuse tulevikus valdkonna sees eri ametikohtadel liikumiseks, aidates nii töötajatel kui ka tööandjatel muutuval tööturul paremini toime tulla. Samuti arutati seminaril täiendusõppe ja lühiajaliste koolituste olulisust, mis võimaldaks töö kõrvalt omandada erialaseid teadmisi ja oskusi või lisaeriala kitsamate osadena. Kitsaskohana märgiti ära valdkonna kutse- ja kõrgharidusõppe kvaliteet ning leiti, et võrgustikuseminarid on oluline tugi valdkonna hariduspakkumise ühtses arendustöös.

¹ Lepik ja Uiboupin (2018). Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: majutus, toitlustus, turism. Uuringu terviktekst. Kutsekoda, OSKA. <https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2016/12/Majutuse-toitlustuse-turismi-uuring.pdf>

² OSKA 2020+ tööjõu- ja oskuste vajaduse metoodika. Versioon 3.0. (2022). Tallinn: SA Kutsekoda. https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2022/04/OSKA_metoodika_3.0_2022_.pdf

³ Rosenblad, Y., Tilk, R., Mets, U., Pihl, K., Ungro, A., Uiboupin, M., Lepik, I., Leemet, A., Kaelep, T., Krusell, S., Viia, A., Leoma, R. (2020). COVID-19 põhjustatud majanduskriisi mõju tööjõu- ja oskuste vajaduse muutusele. Uuringuaruanne. Tallinn: SA Kutsekoda, tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteem OSKA. <https://oska.kutsekoda.ee/uuring/covid-19-mojude-eriuuring/>

1. Valdkonna statistiline ülevaade

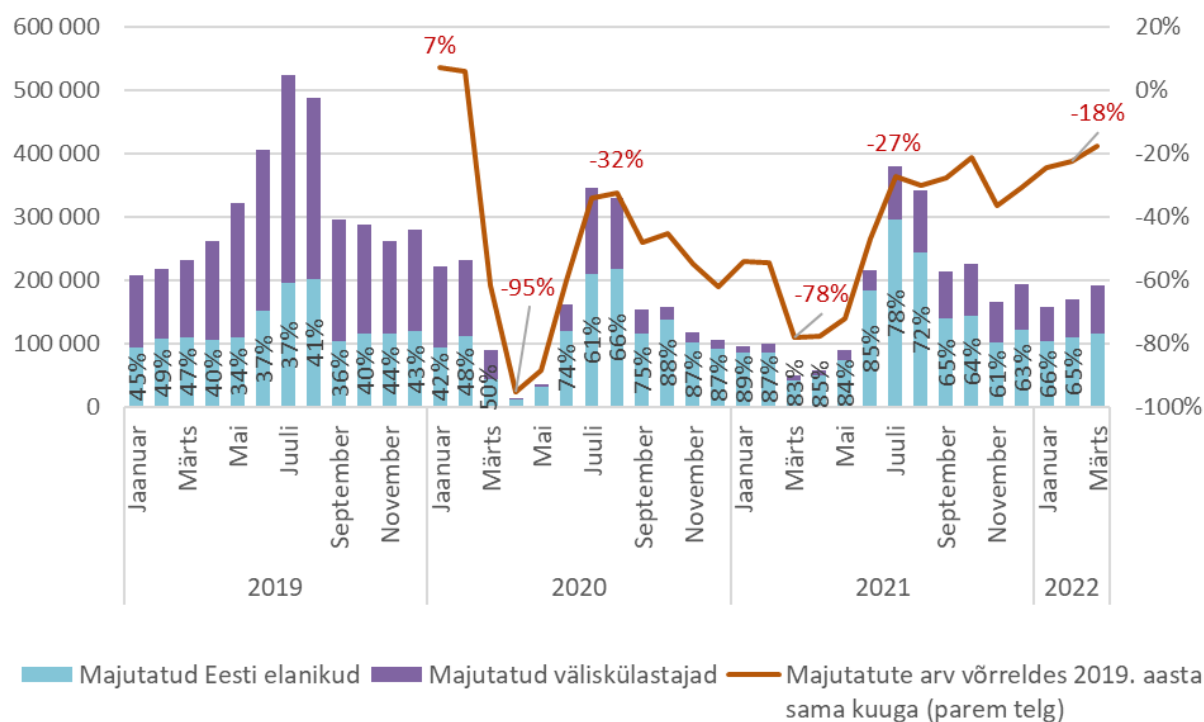
Peatükis antakse ülevaade valdkonna tegevusalade käekäigust ning valdkondlikust haridusest viimastel aastatel. Ülevaates on kasutatud Statistikaameti, töötamise registri (TÖR), Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS) ning Maksu- ja Tolliameti (MTA) andmeid.

1.1. Valdkonna majandusstatistika ülevaade

MTT valdkonna käekäik on viimastel aastatel olnud keerukas. 2020. aastal puhkenud COVID-19 pandeemia mõjutas sektorit üle maailma väga rängalt. 2021. aasta lõpp ja 2022. aasta algus andis lootust sektori mõningasele taastumisele, kuid 2022. aasta veebruaris Ukrainas lahvatanud sõda on muutnud Euroopas olukorra veelgi ettearvamatumaks, mõjutades nii turismisektorit kui ka kogu majandust maailmas.

MTT valdkonnal läks COVID-19 pandeemia puhkemiseni väga hästi. 2019. aastani püsis Eesti majutusasutustes ööbinud külastajate⁴ arv kasvutrendis ning registreeriti ligi 3,8 miljonit külastajat. Majutatud külastajate arv kukkus rekordilise 2019. turismiaasta järel 2020. aastal COVID-19 pandeemia tõttu poole võrra (–48%), kusjuures väliskülastajate osa vähenes 70%. Vahetult pärast eriolukorra kehtestamist oli 2020. aasta aprillis ja mais majutusteenuste tarbimine sisuliselt seiskunud (vt joonis 1). Rahvusvaheliste reisipiirangute tõttu vähenesid ka Eesti elanike välisreisid, mis teisalt elavdas siseturismi suvistel puhkusehooaegadel ning leevendas mõne valdkonna ettevõtete toimetulekut.

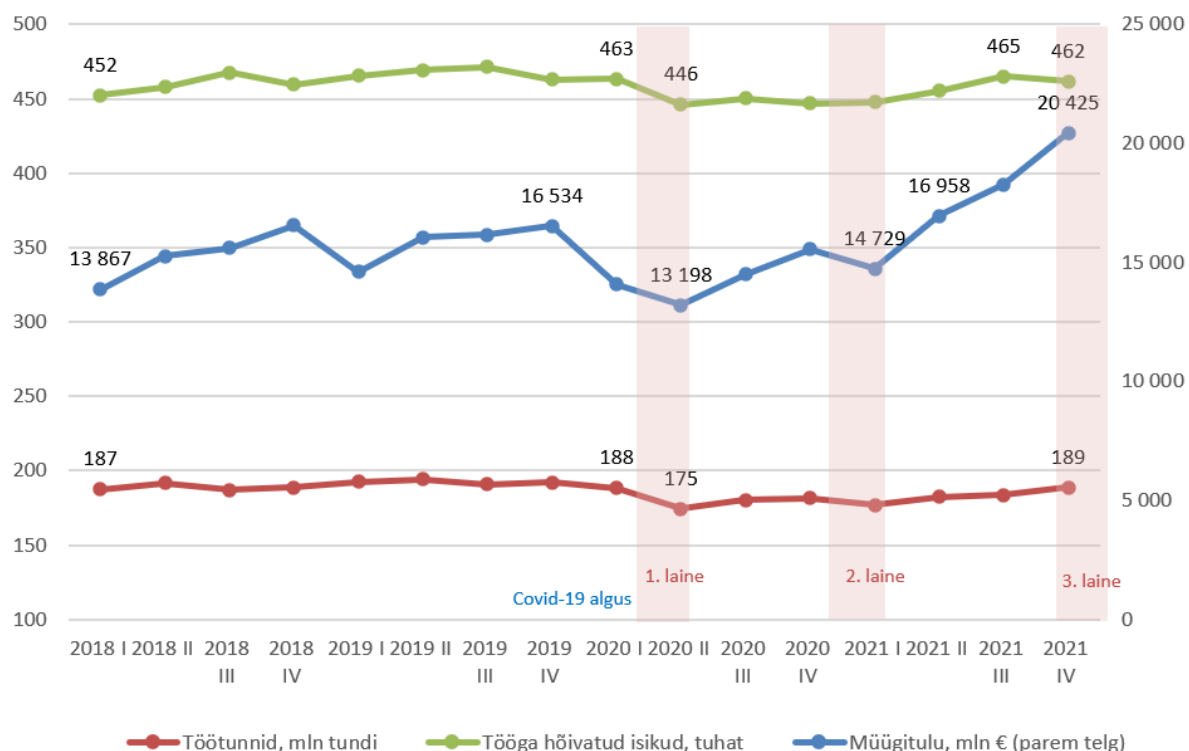
⁴ Majutatu – turist ehk ööbiv külastaja, kes veedab vähemalt ühe öö majutusettevõttes.
<https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/metoodika-ja-kvaliteet/esms-metaandmed/22101#3-Statistika-esitus-2>

Joonis 1. Majutatute arv Eestis ja osakaal võrreldes 2019. aasta sama kuuga, majutatud Eesti elanike osakaal

Allikas: Statistikaamet, TU121

Tööhõive ettevõtlussektoris tervikuna oli 2021. aastal peaaegu taastunud COVID-19-eelsele tasemele (vt joonis 2). Müügitulu mahud ületasid 2021. aastal 2019. aasta mahte, kuid töötundide arvu püsimine suhteliselt samal tasemel kriisieelse ajaga viitab, et tootmise ja teenuste mahud ei ole siiski kasvanud, vaid müügitulu kasvu taga on pigem hindade tõus.

Joonis 2. Müügitulu, töötajate arv ja töötunnid ettevõtlussektoris

Allikas: Statistikaamet, EM041

Tegevusalade võrdluses on suurima müügitulu languse esiridades reisibüroode ja reisikorraldajate tegevus ning majutus, kummagi tegevusala käive kukkus 2019. ja 2021. aasta võrdluses üle 50% (vt tabel 1). Toidu ja joogi serveerimise tegevusalal oli tänu sisetarbimise osalisele säilimisele käibelangus väiksem (–16%). Tööga hõivatute arv vähenes 2019. ja 2021. aasta võrdluses majutuses 41%, reisibüroode ja reisikorraldajate tegevuses 30%, toitu ja joogi serveerimises 22%.

Tabel 1. Suurima ettevõtete müügitulu vähenemisega tegevusalad ning nendel tegevusaladel hõivatud isikute arv ja töötunnid

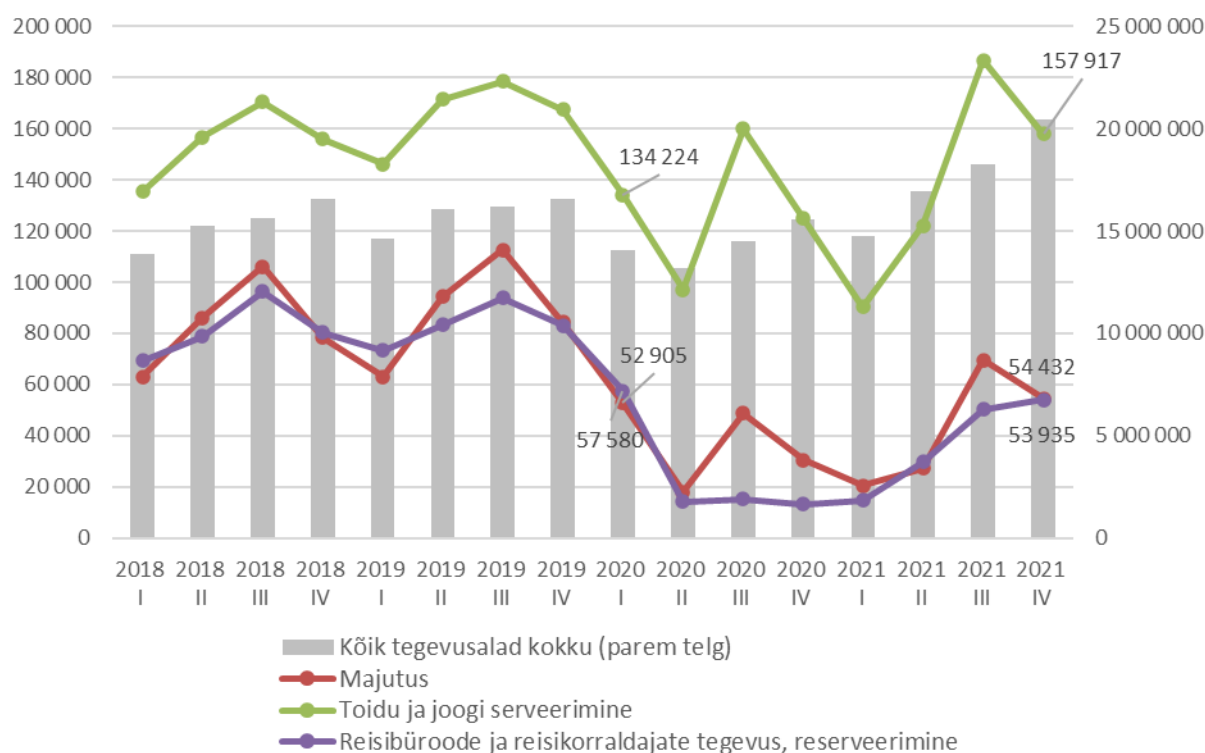
Tegevusala	Müügitulu		Tööga hõivatud isikud		Töötunnid	
	2021 vs. 2019	2021 II pa vs. 2019 II pa	2021 vs. 2019	2021 II pa vs. 2019 II pa	2021 vs. 2019	2021 II pa vs. 2019 II pa
Veertransport	–64%		–47%		–53%	
Õhustransport	–54%		2%		–5%	
Reisibüroode ja reisikorraldajate tegevus, reserveerimine ning sellega seotud tegevus	–55%	–41%	–30%	–33%	–33%	–27%
Majutus	–52%	–37%	–41%	–35%	–47%	–39%
Nahatöötlemine ja nahktoodete tootmine	–22%	–30%	–37%	–36%	–37%	–31%
Kalapüük ja vesiviljelus	–26%	–24%	–30%	–26%	–35%	–26%
Masinate ja seadmete remont ja paigaldus	–24%	–22%	–10%	–12%	–17%	–16%
Raudteetransport	–19%	–20%	–31%	–38%	–31%	–37%
Saastekäitlus ja muud jäätmekäitlustegevused	–11%	–18%	–60%	–66%	–73%	–76%
Majutus ja toitlustus	–28%	–14%	–28%	–22%	–28%	–20%

Tegevusala	Müügitulu		Tööga hõivatud isikud		Töötunnid	
	2021 vs. 2019	2021 II pa vs. 2019 II pa	2021 vs. 2019	2021 II pa vs. 2019 II pa	2021 vs. 2019	2021 II pa vs. 2019 II pa
Arhitekti- ja inseneritegevused; teimimine ja analüüs	-14%	-13%	-6%	-7%	-9%	-6%
Rõivatootmine	-13%	-9%	-24%	-22%	-32%	-26%
Mäetööstus	-16%	-8%	-45%	-41%	-42%	-39%
Põllumajandustoorme ja elusloomade hulgimüük	0%	-7%	-1%	0%	-5%	-2%
Turvatöö ja juurdlus	-1%	-5%	-11%	-11%	-13%	-13%
Hulgimüük vahendustasu või lepingu alusel	6%	-5%	19%	15%	17%	27%
Metsamajandus ja metsavarumine	-13%	-4%	-9%	-6%	-19%	-16%
Maismaaveondus ja torutransport	-1%	-3%	-7%	-8%	-9%	-8%
Maanteetransport	0%	-2%	-6%	-7%	-9%	-7%
Kirjastamine	-7%	-1%	-7%	-5%	0%	-4%
Kinofilmide, videote ja telesaadete tootmine; helisalvestiste ja muusika kirjastamine	-18%	-1%	-24%	-29%	-31%	-26%
Rentimine ja kasutusrent	-1%	-1%	-11%	-10%	-7%	-7%
Toidu ja joogi serveerimine	-16%	0%	-22%	-16%	-21%	-12%
Haridus	-1%	0%	-14%	-14%	-25%	-30%
Hoonete ja maastike hooldus	-2%	0%	-7%	-8%	-6%	-5%
Toidukaupade, jookide ja tubakatoodete hulgimüük	-2%	2%	-2%	-1%	-6%	-3%
Muude masinate, seadmete ja lisaseadmete hulgimüük	-7%	2%	-6%	-5%	-9%	-4%
Liha töötlemine ja säilitamine ning lihatoodete tootmine	3%	2%	1%	2%	-1%	0%
Tekstiiltoodete, rõivaste, jalatsite ja nahktoodete jaemüük spetsialiseeritud kauplustes	-10%	3%	-13%	-11%	-21%	-10%
Kokku – kõik tegevusalad	11%	18%	-2%	-1%	-5%	-3%

Märkus: Paksus kirjas on laiemad tegevusalad, tavakirjas allharud. Tabelis ei ole esitatud kõik tegevusalad.

Allikas: Statistikaamet, EM041

MTT valdkonna tegevusalade ülevaade on joonistel 3–5. Toidu ja joogi serveerimise tegevusalal saavutas müügitulu kriisieelse taseme 2021. aasta III kvartalis (vt joonis 3). Majutuse ning reisibüroode ja reisikorraldajate tegevusaladel, mis sõltuvad rahvusvahelisest turismist rohkem, ei ole käibed taastunud, kuid on näha mõningast kasvu 2021. aasta III ja IV kvartalis. Kriisiajal on valdkonnale mõningast leevendust pakkunud suvehooajad ehk kolmandad kvartalid, mil lisaks tavapärasele puhkuste perioodile oli COVID-19 nakkuse levik madalam ja piirangud leebemad. Siiski jäi majutuses käive 2021. aasta III kvartalis võrreldes 2019. aasta III kvartaliga 38% väiksemaks ning reisibüroode tegevuses 46% väiksemaks. Reisibüroode ja reisikorraldajate tegevusala ettevõtted on pidanud pikema aja jooksul hakkama saama tavapärasest märksa väiksema müügituluga – koguni neljal järjestikusel kvartalil (2020 II kvartal – 2021 I kvartal) moodustas müügitulu eelneva aasta sama perioodi müügitulust kõigest 16–26%.

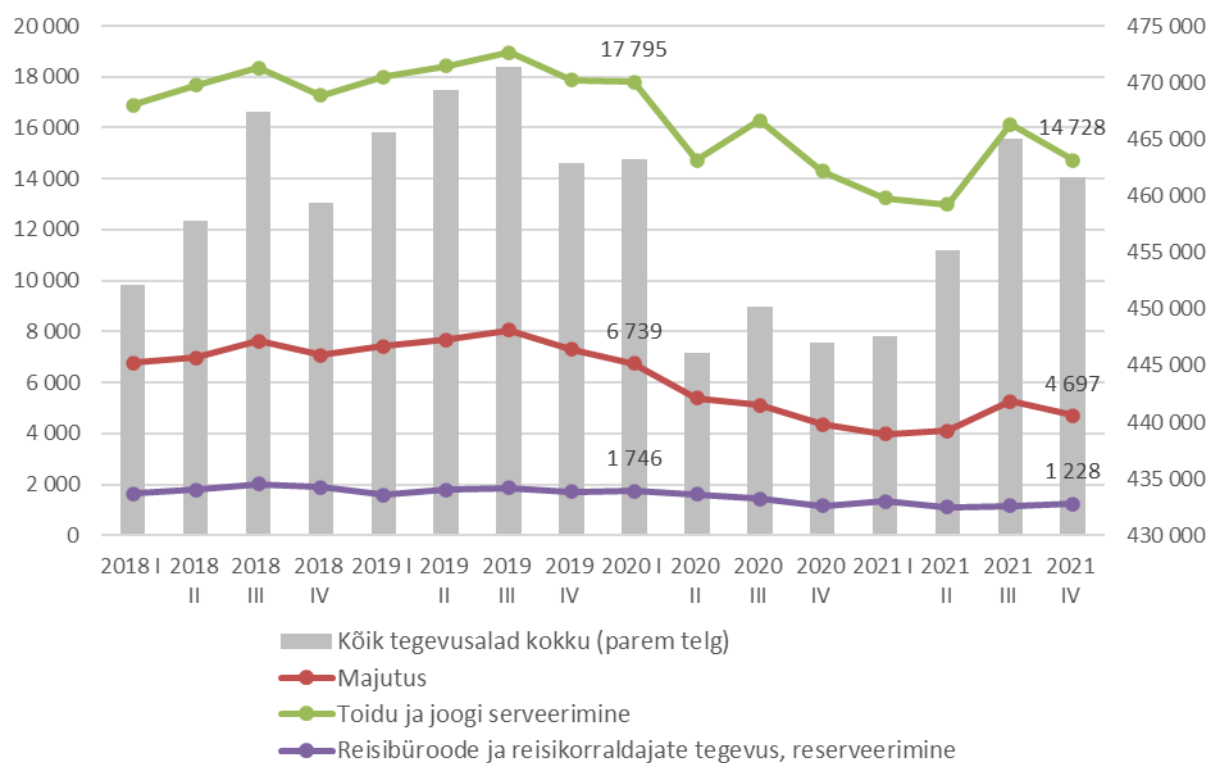

Joonis 3. Müügitulu MTT valdkonna tegevusaladel ja ettevõtlussektoris (tuhat eurot)

Allikas: Statistikaamet, EM041

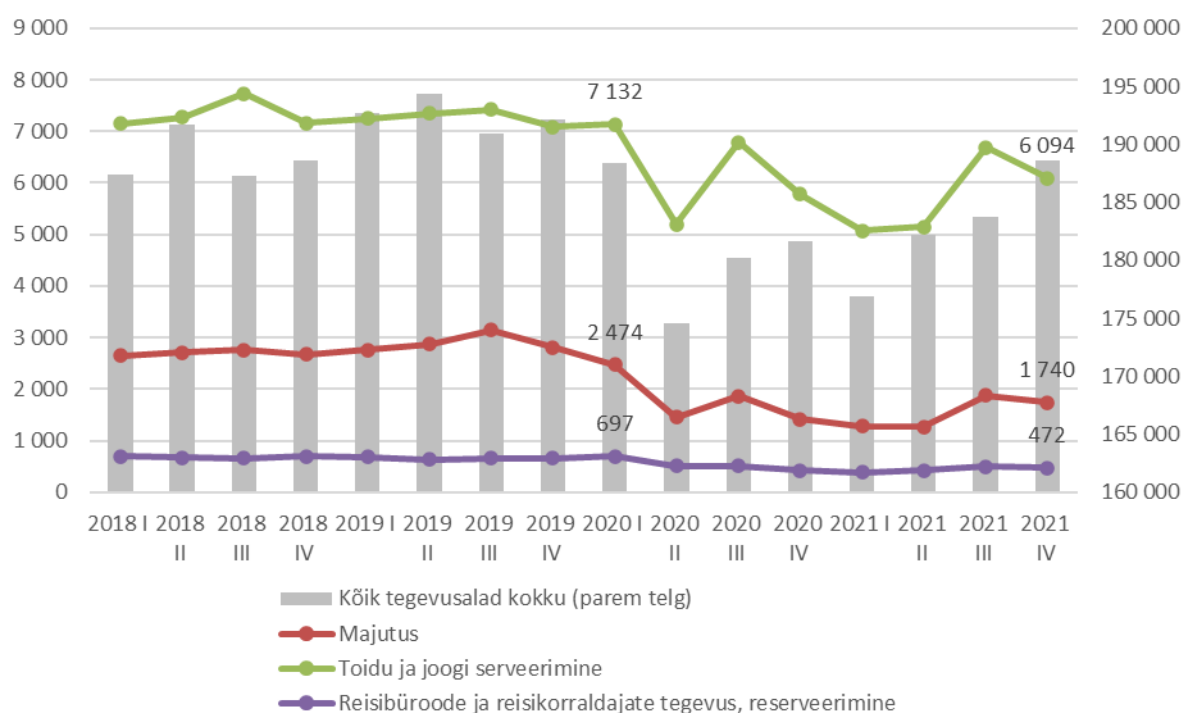
Töötajate arv on võrreldes COVID-19-eelse ajaga kõigil kolmel valdkonna tegevusalal väiksem (vt joonis 4). Toitlustuses on hõive langus väiksem: 2019. aasta III kvartali ja 2021. aasta III kvartali võrdluses on töötajaid 15% vähem, samas kui majutuses on töötajaid 35% ning reisibüroode tegevuses 37% vähem. Võrdluseks: kogu majanduses oli hõive muutus sel perioodil –1%.

Nõudluse vähenemist ilmestab müügiikäibest paremini töötatud töötundide arv, mis ei ole valdkonnas kriisieelsele tasemele taastunud (vt joonis 5). 2019. ja 2021. aasta III kvartali võrdluses on töötatud tundide arv vähenenud toitlustuses kümnendiku võrra, majutuses 40% ning reisibüroode tegevusalal 25%. Seega peegeldab müügitulu kasv toitlustuses pigem üldist hinnatõusu ning ehkki müügitulu on suuresti kahanenud, viitab reisibüroode tegevuses töötatud tundide mõõdukam vähenemine reiside tühistamiste ja ümberkorraldustega seotud tegevustele.

Joonis 4. Töötajate arv MTT tegevusaladel ja ettevõtlussektoris

Allikas: Statistikaamet, EM041

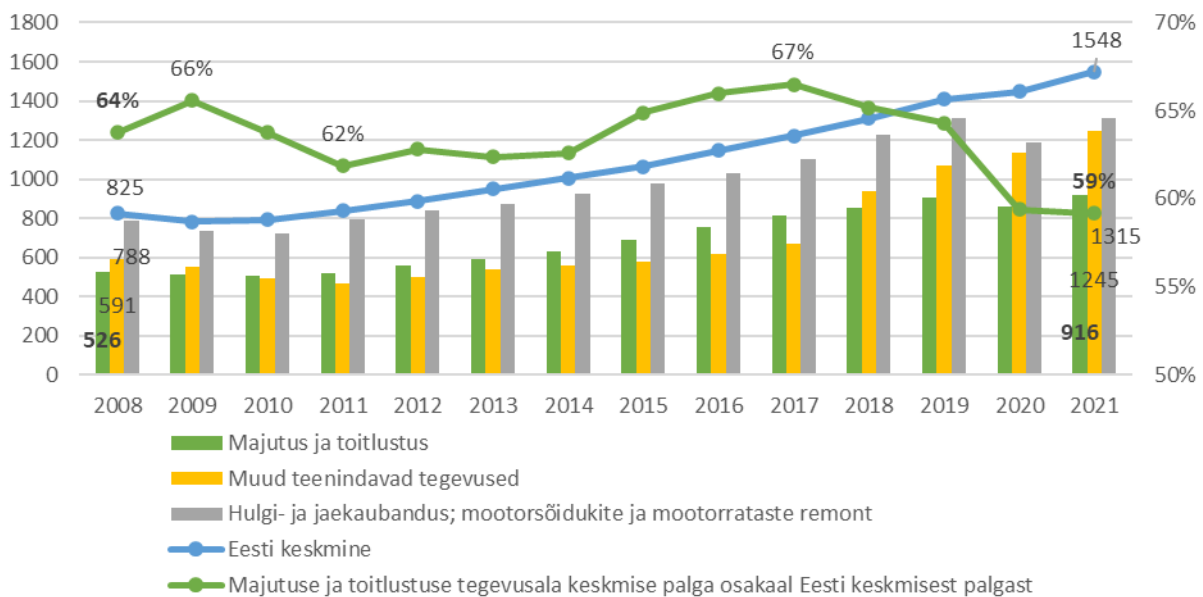

Joonis 5. Töötunnid MTT tegevusaladel ja ettevõtlussektoris (tuhat)

Allikas: Statistikaamet, EM041

Palk ja tööjõu voolavus

Tööjõu kättesaadavust mõjutab muude tegurite hulgas ka pakutava töötasu suurus võrreldes teiste sektoritega. Ettevõtlussektori tegevusalade võrdluses on majutuses ja toitlustuses töötajate töötasu kõige madalam, mis üldise tööjõupuuduse korral muudab töötajate leidmise keerulisemaks. Seejuures on suhe keskmisesse Eesti palka viimasel neljal aastal langustrendis, olles 2021. aastal 59% majanduse keskmisest, mis on madalam ka kümnenditagustest kriisiaastatest (vt joonis 6)⁵. Joonisel 6 on võrdlusena toodud teised madalama töötasuga tegevusalad (muud teenindavad tegevused ning hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont).

Joonis 6. Majutuse ja toitlustuse, muude teenindavate tegevuste ning hulgi- ja jaekaubanduse, mootorsõidukite ja mootorrataste remondi keskmine brutokuupalk võrrelduna Eesti keskmise brutokuupalgaga eurodes

Allikas: Statistikaamet, PA001

OSKA haridusvõtme⁶ alusel on võimalik vaadata, kuidas erinevad valdkondliku õppe lõpetajate sissetulekud erialasel ja mitteerialasel tööl. Valdkondliku kutseõppe lõpetajad teenivad erialasel tööl madalamat palka kui mitteerialasel tööl töötades (vt tabel 2). Arvestades majutuse ja toitlustuse tegevusala üldist madalat palgataset võrreldes teiste tegevusaladega, on see ootuspärane ning võib ühe põhjusena selgitada tööandjate keerulist seisu töötajate leidmisel ja hoidmisel. Valdkondliku kõrghariduse õppe lõpetanutel on erialasel tööl töötades töötasu suurem kui mitteerialasel tööl.

⁵ Andmetes ei ole võimalik eristada tegevusala reisibüroode ja reisikorraldajate tegevust, reserveerimist ning sellega seotud tegevust, mistõttu ei ole seda esitatud.

⁶ Haridusvõti on OSKA andmemudeli osa, mis näitab teoreetilist seost omandatud hariduse ja töökoha vahel. <https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2021/05/Haridusvoti.pdf>

Tabel 2. Aastatel 2006–2020 MTT valdkondliku õppe lõpetajate keskmine brutokuupalk 2020. aastal eurodes

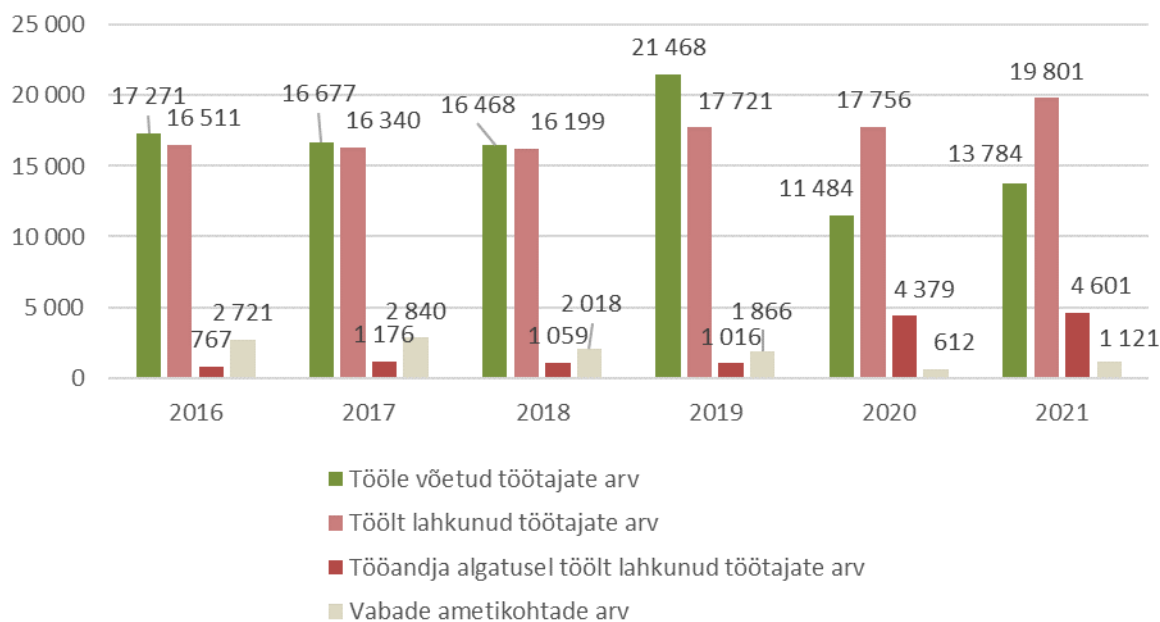
	Lõpetaja keskmine palk	Palk erialasel töö	Palk mitte-erialasel tööl	Palga erinevus erialasel ja mitteerialasel tööl
KUTSEHARIDUS				
ÕKR: majutamine ja toitlustamine	995	930	1134	–18%
sh kokk	1000	928	1152	–19%
sh muu toitlustamine	969	921	1064	–13%
sh majutamine	1004	943	1148	–18%
ÕKR: reisimine, turism ja vaba aja veetmine	1157	1138	1178	–3%
KÕRGHARIDUS				
Valdkondlikud õppekavad*	1442	1495	1303	15%
sh BA, RAK	1417	1459	1301	12%
sh MA	1654	1812	1311	38%

Märkus. Majutamise ja toitlustamise ÕKR-i õppekavad jaotati parema ülevaate saamiseks koka, muu toitlustamise ja majutamise erialadeks.

* Vt lisa 2.

Allikas: MTA, TÖR, EHIS, OSKA arvutused

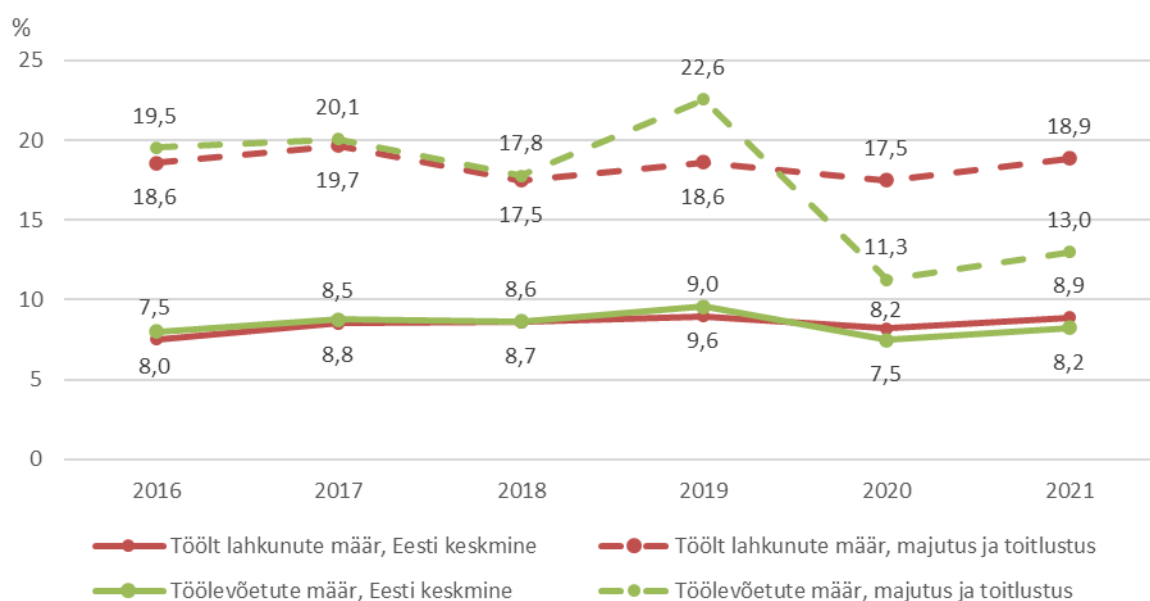
COVID-19 kriisi negatiivset mõju MTT valdkonnale ilmestab ka tööle võetute ja töölt lahkunute statistika. Majutuse ja toitlustuse tegevusalal võeti aastatel 2016–2018 tööle keskmiselt u 17 000 töötajat aastas ning 2019. aastal üle 21 000 töötaja. COVID-19 kriisi mõjul vähenes tööle võetud töötajate arv 2020. aastal koguni 46,5% (vt joonis 7). COVID-19 kriis ei suurendanud töölt lahkunute arvu kohe, kuid töölt lahkumistest koguni 24,7% oli tööandja algatusel (tavapärase 5–6% asemel). Võrreldes COVID-19-eelse 2019. aastaga vähenes vabade töökohtade arv majutuses ja toitlustuses 2020. aastal 67% ning 2021. aastal 40%.

Joonis 7. Majutuse ja toitlustuse tegevusalal tööle võetud ja töölt lahkunud töötajate arv, sh tööandja algatusel, ning vabade ametikohtade arv aastatel 2016–2021

Allikas: Statistikaamet, PAV011

Majutuse ja toitlustuse tegevusalal oli aastatel 2016–2021 nii tööle võetute kui ka töölt lahkunute keskmine kvartalimäär nii Eesti keskmisest (vt joonis 8) kui ka üldse kõikide tegevusalade võrdluses kõrgeim. See peegeldab sektori keskmisest kõrgemat tööjõu voolavust. Eri tegevusalade võrdluses oli kuni COVID-19-eelse ajani majutuse ja toitlustuse tegevusalal tööle võetute keskmine kvartalimäär tegevusaladest kõrgeim, ainult 2020. ja 2021. aastal oli haldus- ja abitegevuste tegevusalal näitaja mõnevõrra kõrgem (vastavalt 13% ja 15%). Töölt lahkunute keskmine kvartalimäär oli vaadeldud perioodil kõikidel aastatel majutuses ja toitlustuses kõige kõrgema määraga.

Joonis 8. Majutuse ja toitlustuse tegevusalal ja tegevusaladel keskmiselt tööle võetute ja töölt lahkunute keskmine kvartalimäär

Allikas: Statistikaamet, PAV011

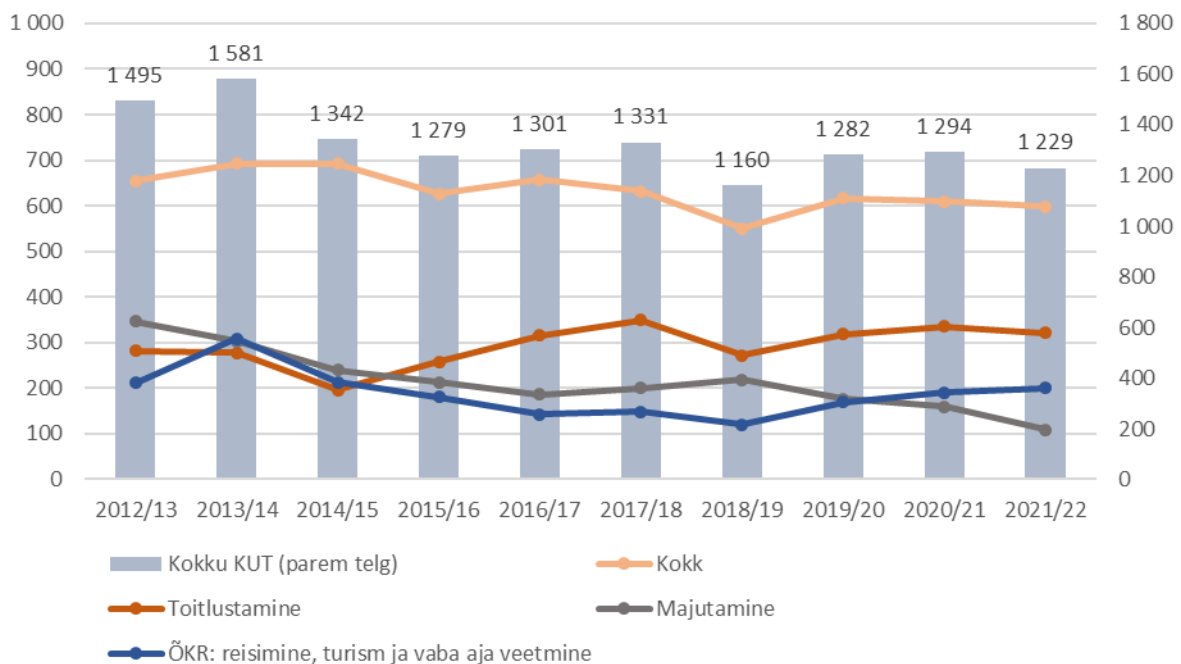
1.2. Valdkonna haridusstatistika ülevaade

OSKA MTT 2018. aasta uuringu ettepanekute asjakohasuse hindamisel on heaks taustainfoks valdkondliku õppe statistika. Selles peatükis vaadatakse viimaste aastate valdkondliku õppe vastuvõttu ja lõpetamisi ning täienduskoolitusi. Lisaks on analüüsitud TÖR-i 2020. aasta andmeid, mis võimaldavad vaadata lõpetajate rakendumist erialasel tööol.

Valdkondliku tasemeõppena on statistilises ülevaates vaadeldud kutsehariduses (edaspidi valdkondlik kutseõpe) järgmisi õppekavarühmi: reisimine, turism ja vaba aja veetmine ning majutamine ja toitlustamine. Majutamise ja toitlustamise ÕKR-i õppekavad jaotati paremaks ülevaateks koka, muu toitlustamise ja majutamise erialadeks. Kõrghariduses tehti valik MTT põhikutsealadega otsesemalt seotud õppekavadest (edaspidi valdkondlik kõrgharidusõpe, vt lisa 2).

Tasemeõppes oli 2021/22. õppeaastal vastuvõetutega õppekavu kutsehariduses majutamise ja toitlustamise ÕKR-is 51, reisimise, turismi ja vaba aja veetmise ÕKR-is 13 ning valdkondlikus kõrghariduses 9 (erinevad ÕKR-id).

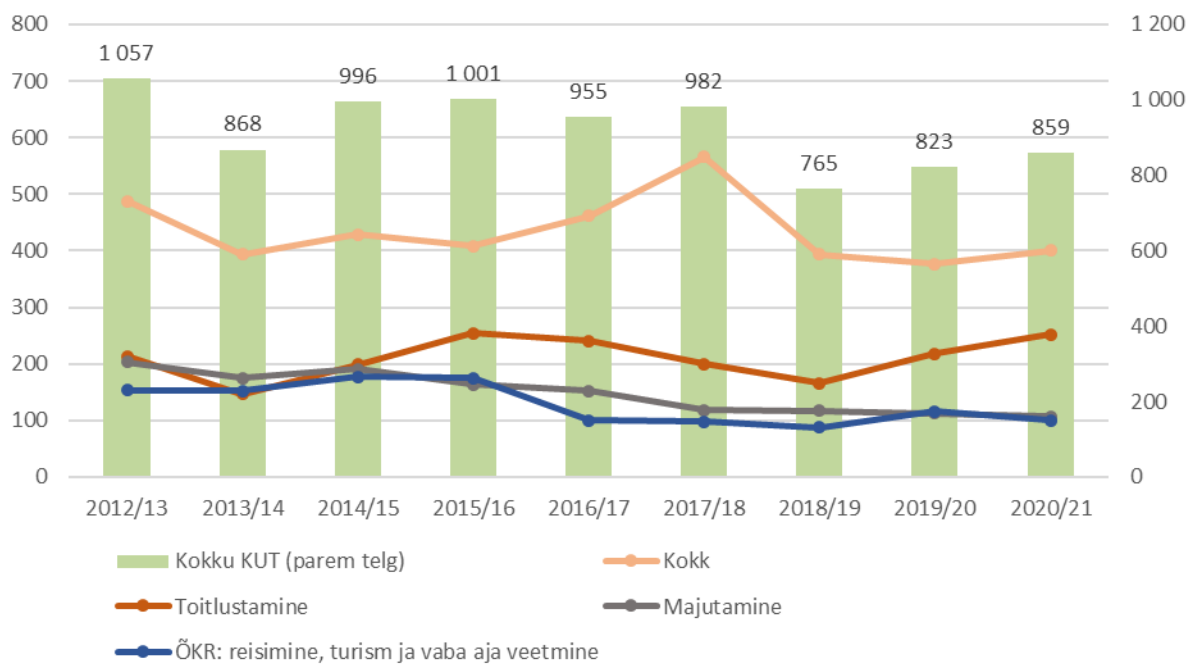
Kutsehariduses tervikuna on vastuvõetute arv üheksa aastaga kasvanud 12%. MTT valdkondlikus kutseõppes on vastuvõetute arv samal ajal vähenenud 13%. Ainsana on vastuvõetute arv kasvanud toitlustamise õppekavadel (vt joonis 9). Arvuliselt on valdkondlikus kutseõppes õppijaid siiski palju – populaarseim on koka eriala, milles on viimastel aastatel vastu võetud umbes 600 õppijat aastas.

Joonis 9. Vastuvõetute arv MTT valdkondlikus kutseõppes

Allikas: EHIS

Lõpetajate arv kutsehariduses tervikuna on aastatel 2012/2013–2020/2021 kasvanud 13%, MTT valdkondlikus kutseõppes vähenenud 19% (vt joonis 10). Protsentuaalselt on lõpetajate arv vähenenud enim majutamise õppekavadel (–47%), reisimise ÕKR-i õppes kolmandiku võrra (–35%), koka õppes viiendiku võrra (–18%) ning kasvanud muudel toitlustamisega seonduvatel õppekavadel (18%).

Joonis 10. Lõpetajate arv MTT valdkondlikus kutseõppes

Allikas: EHIS

Valdkondlikku kõrgharidust pakub mitu kõrgkooli. Tartu Ülikooli heaolu- ja spaateenuste disaini ja juhtimise magistritaseme õppekava on ingliskeelne, enamik õppekohti on õppijale tasulised. Tasuline on ka rakenduskõrghariduse turismi- ja restoraniettevõtluse õpe Eesti Ettevõtluskõrgkoolis Mainor. Ülejäänud õppekavadel on õppimine õppijale tasuta.

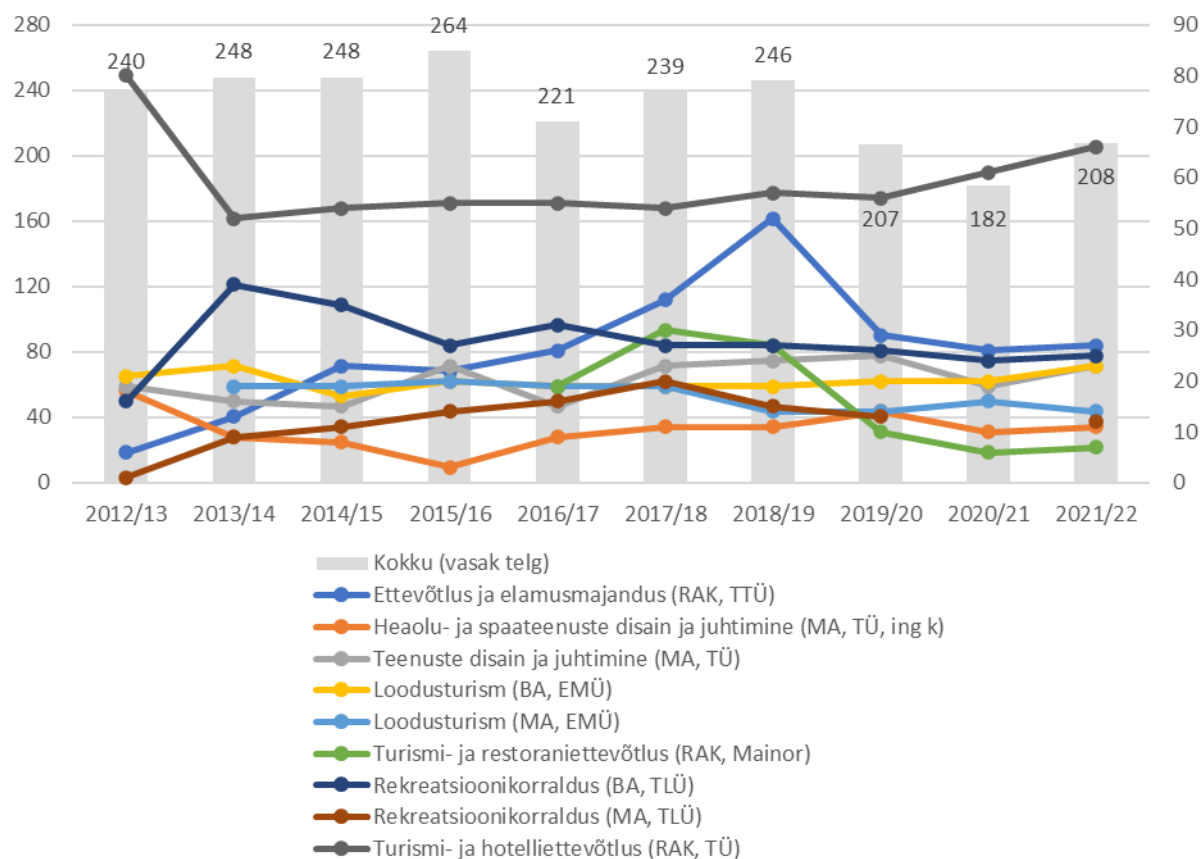
Vastuvõetute arv valdkondlikus kõrghariduses on alates 2012/2013. õppeaastast vähenenud 13%. Kõrghariduses tervikuna on samal ajal vastuvõetuid 18% vähem. Joonisel 11 on kokku tulpades kõikide valdkondliku kõrghariduse õppekavade vastuvõetute arv ning konkreetsetest õppekavadest on viimaste aastate trendide ilmetamiseks välja toodud need, millel oli viimasel viiel aastal vastuvõetuid. Valdkondlikus kõrgharidusõppes on lähiaastatel oodata muutusi. Tallinna Ülikool on teatanud, et kõrghariduse rahastuse ebapiisavuse tõttu ei võeta 2022. aasta sügisel magistriõppe rekreatsioonikorralduse erialale uusi õppijaid⁷. Tallinna Tehnikaülikool sulgeb 2022/2023. õppeaastast Kuressaare kolledžis ettevõtluse ja elamusmajanduse eriala, mille asemele plaanitakse ülejärgmisel õppeaastal avada uuendatud interdistsiplinaarne õppeprogramm⁸.

⁷ Err.ee. (04.04.2022). Tallinna Ülikool jätab sügisel avamata kuus õppekava.

<https://www.err.ee/1608554422/tallinna-ulikool-jatab-sugisel-avamata-kuus-oppekava>

⁸ Saarte Hääl. (22.12.2021). Tehnikaülikool sulgeb ühe Kuressaare kolledži õppekava.

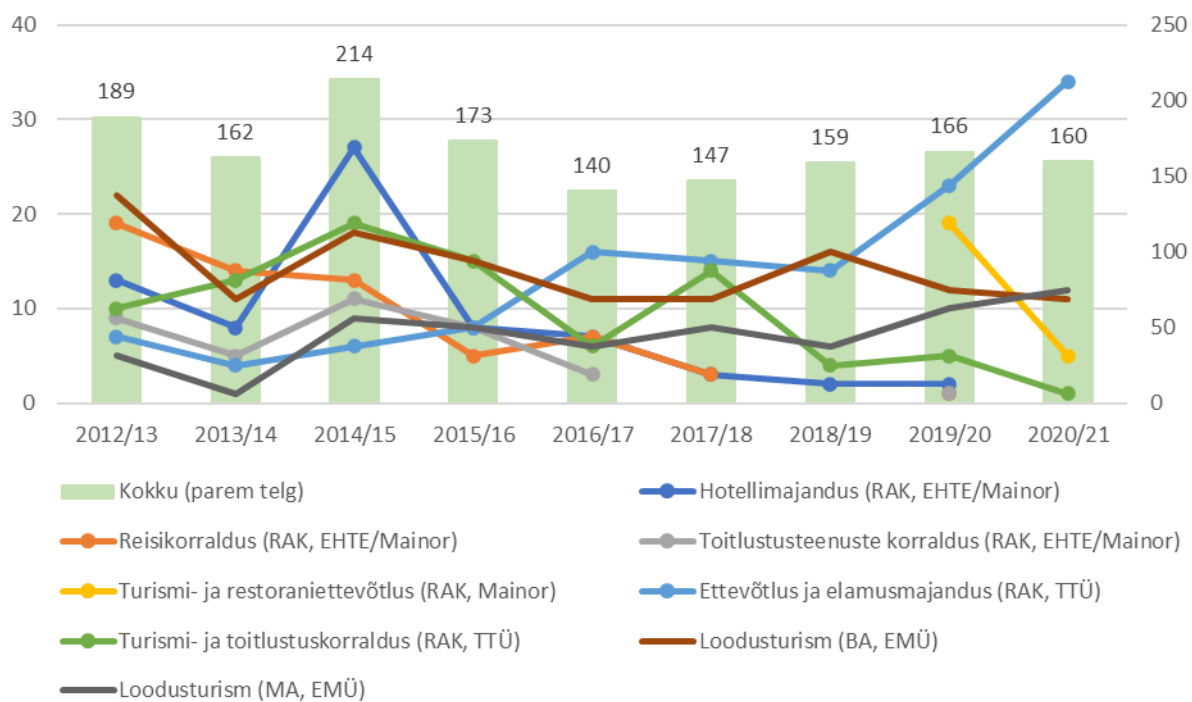
<https://saartehaal.postimees.ee/7413933/tehnikaulikool-sulgeb-uhe-kuressaare-kolledzi-oppekava>

Joonis 11. Vastuvõetute arv MTT valdkondlikus kõrgharidusõppes kokku (vasak telg) ning viimasel viiel aastal vastuvõetutega õppekavadel (parem telg)

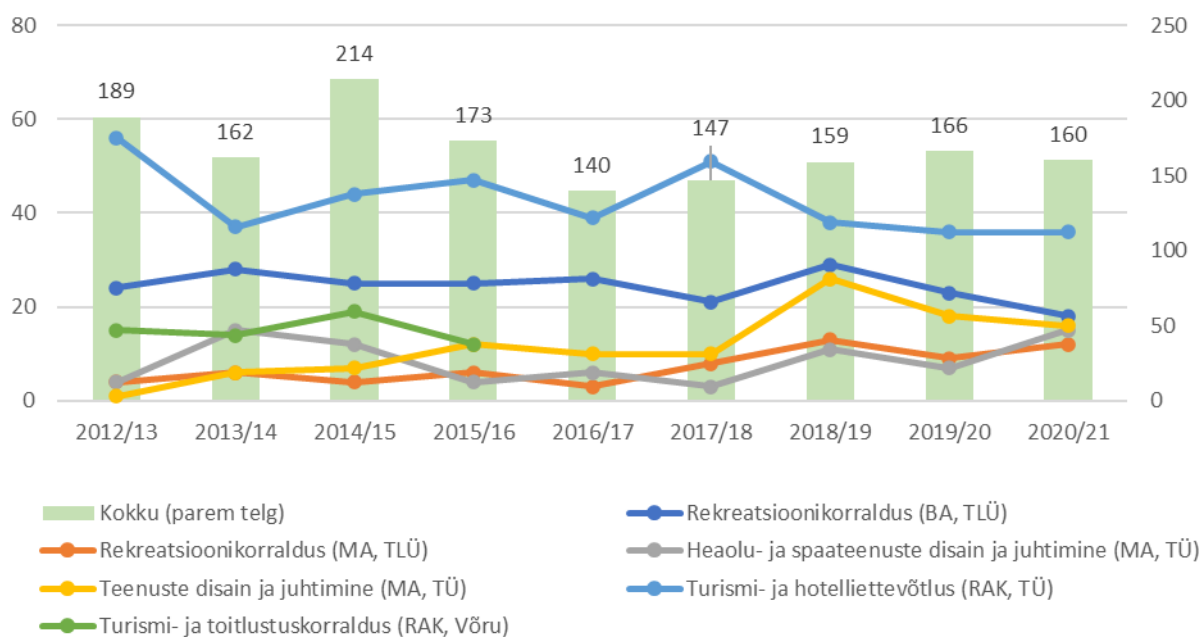
Allikas: EHIS

Lõpetajate arv valdkondlikel kõrghariduse õppekavadel on vaadeldud ajavahemikus vähenenud 15%. Kõrghariduses tervikuna on lõpetajaid 11% vähem. Joonistel 12 ja 13 on toodud kõik valdkondliku kõrghariduse õppekavad jaotatuna kahele joonisele.

Joonis 12. Lõpetajate arv MTT valdkondlikus kõrgharidusõppes (1)

Allikas: EHIS

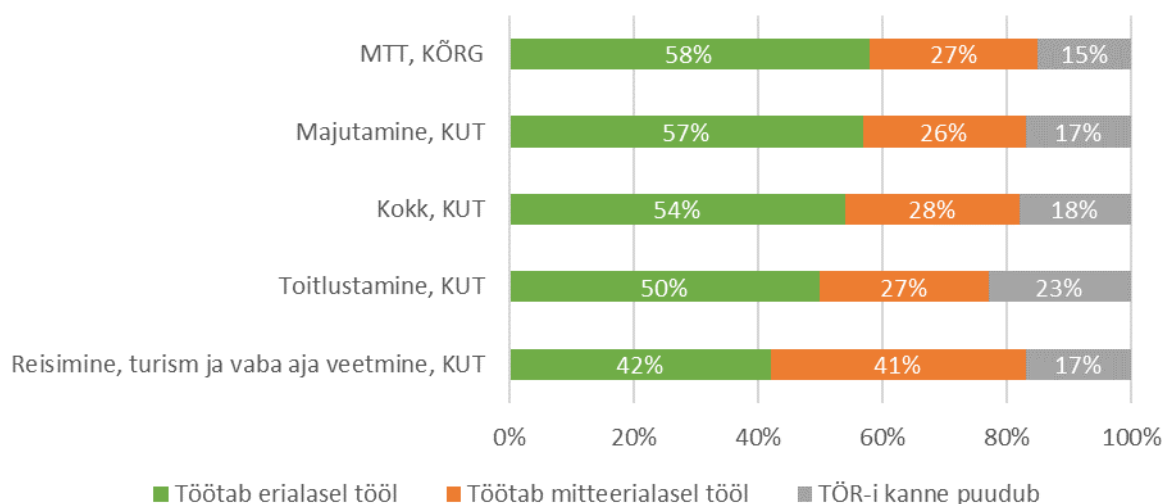

Joonis 13. Lõpetajate arv MTT valdkondlikus kõrgharidusõppes (2)

Allikas: EHIS

Järgnevalt on vaadatud aastatel 2006–2020 MTT valdkondliku õppe lõpetajate rakendumist erialasel tööl. Eriala töö on defineeritud OSKA haridusvõtme järgi ning viitab seosele omandatud hariduse ning ametikohal vajalike teadmiste ja oskuste vahel. Seejuures tuleb arvestada, et haridusvõti näitab omandatud hariduse ja töökoha vahel teoreetilist seost. Vaadeldavas andmestikus oleva lõpetamise info alusel oli 2020. aastal erialasel tööl töötajate osakaal väiksem reisimise, turismi ja vaba aja

veetmise kutsehariduse lõpetanute puhul (41%) (vt joonis 14). Kahjuks ei ole siit võimalik järeldada, kas siin on rolli mänginud COVID-19 mõjud, kuna puudub varasemate aastate võrdlusbaas. Samuti ei näita need andmed enne 2006. aastat lõpetanute töötamisi ega kirjelda valdkonna töötajate hariduslikku tausta.

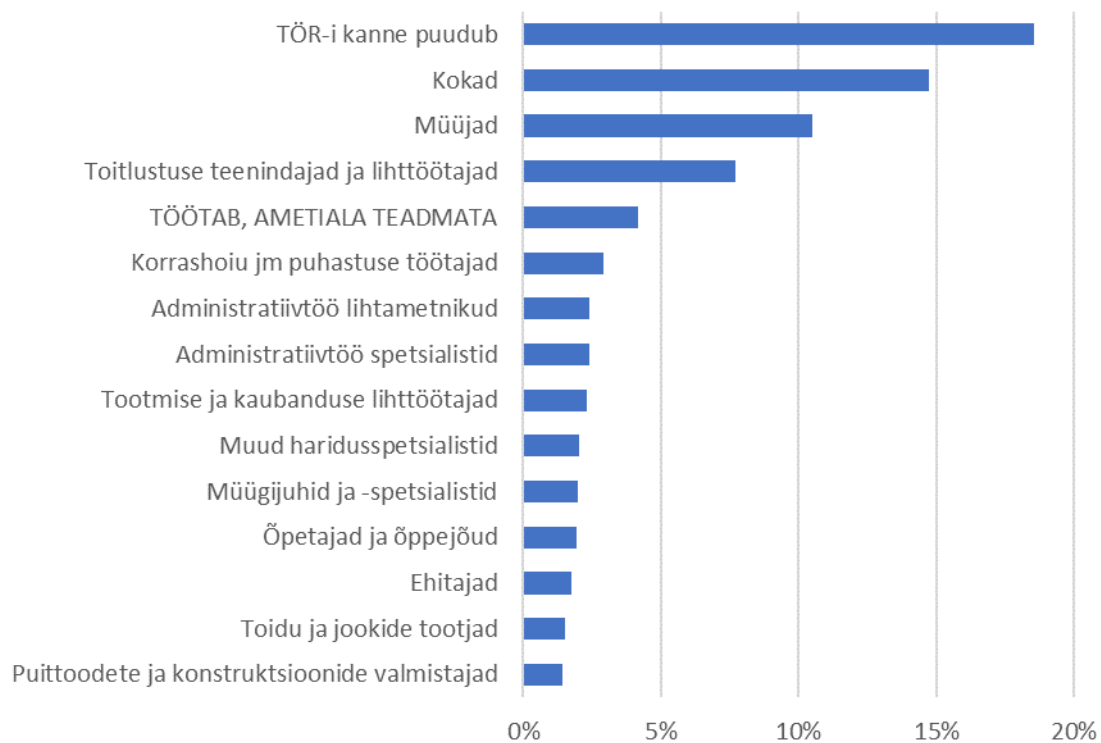

Joonis 14. MTT valdkondliku õppe 2006.–2020. aastal lõpetanute rakendumine erialasel tööl 2020. aastal OSKA haridusvõtme järgi

Allikas: TÖR, EHIS, OSKA arvutused

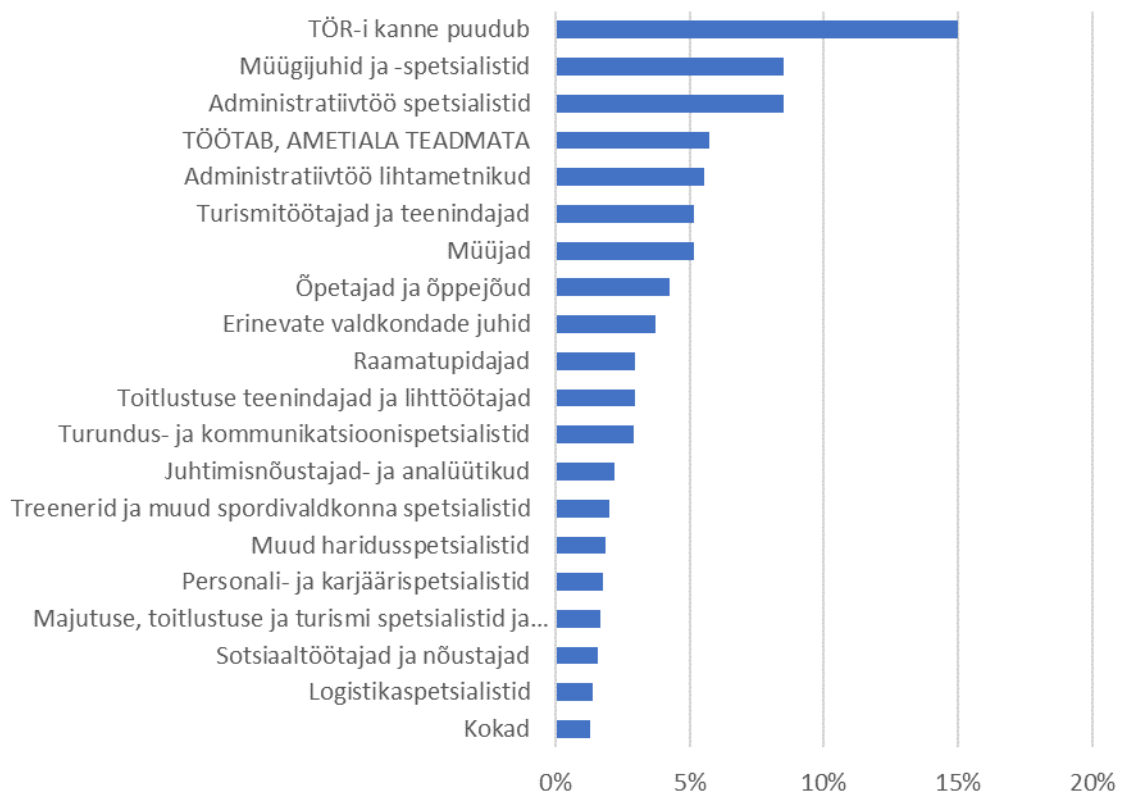
Detailsem vaade võimaldab vaadata 2006.–2020. aastal valdkondliku õppe lõpetanute ametikohti⁹ 2020. aastal üle majanduse. Valdkondliku kutseõppe lõpetanute levinuimad ametid on kokk, müüja ning toitlustuse teenindaja ja lihttöötaja (vt joonis 15). TÖR-i kanne puudub 18,5% lõpetajatest, st need lõpetajad 2020. aastal TÖR-i järgi ei töötanud või puudub selle kohta TÖR-i kanne. Valdkondliku kõrgharidusõppe lõpetanud töötavad enim müügijuhi ja -spetsialistina, administratiivtöö spetsialistina või administratiivtöö lihtametnikuna, turismitöötaja ja teenindajana ning müüjana (vt joonis 16).

⁹ Ametikohana on siin OSKA ametialagrupp, mis koondab sarnaste oskustega ameteid üle majanduse. https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2022/04/OSKA_metoodika_3.0_2022_.pdf

Joonis 15. MTT valdkondliku kutseõppe 2006.–2020. aastal lõpetanute levinumad ametialagrupid 2020. aastal

Allikas: TÖR, EHIS, OSKA arvutused

Joonis 16. MTT valdkondliku kõrgharidusõppe 2006.–2020. aastal lõpetanute levinumad ametialagrupid 2020. aastal

Allikas: TÖR, EHIS, OSKA arvutused

Täienduskoolitused

Osa valdkonna põhikutsealasid sobivad hästi esmaseks tööturule sisenemiseks, nt üldharidusega noortele. Seetõttu töötab valdkonnas palju ainult üldharidust omavaid või mitmeerialase haridustaustaga inimesi. Erialase haridusega töötajad vajavad väljaõpet kas töökohal või lühikestel koolitustel. Täiskasvanute täiendusõpe¹⁰ võimaldab erialaste teadmiste ja oskuste omandamist ja täiendamist või uuel erialal oskuste omandamist. MTT valdkonnas pakuvad täiendusõpet erakoolitusasutused, erialaliidud, kutseõppeasutused, kõrgkoolid ja valdkonna ettevõtted. Lisaks toetab EAS turismiettevõtete arengut koolitustega, millest on näiteks aruande koostamise hetkel avatud või käimas „Külalislahkuse arenguprogramm“, „Turismi ärimudeli mentorteenus“, „Turismiettevõtete teenusdisaini ja digitaliseerimise meistrikläss“¹¹. Töötukassa pakub mitmesuguseid toetusmeetmeid oma sihtrühmadele, nt 2021. aastal sai majutamise ja toitlustamise tegevusalal 30 asutust koolitustoetust, sh 20 asutust töötajate koolitamiseks muutuste olukorras.

Kättesaadavatest koolituste andmetest on vaadeldud Töötukassa ja HTM-i rahastatud koolitusi. Koolituste ülevaatesse on lisatud puhastusteeninduse koolitused koduteeninduse ÖKR-ist, kuna need sobivad ettevalmistamiseks toateenijatele, ning toiduainete töötlemise ÖKR-ist kui toitlustusega lähedased koolitused. Töötukassa pakub vajaduspõhiselt täiendus- ja ümberõppevõimalusi oma sihtrühma kuuluvatele inimestele. Aastatel 2018–2020 Töötukassa rahastatud MTT põhikutsealadele lähedaste täienduskoolituste lõpetamistest seondus suurem osa toitlustusega (61%), kolmandik koolitustest oli seotud puhastusteenindusega, 4% turismindusega ning 1% majutusega (vt tabel 3). Madalama haridustaseme või aegunud kvalifikatsiooni korral pakub osalejatele tasuta koolitusi HTM¹². MTT põhikutsealadega seonduvate HTM-i täienduskoolituse läbinutest 66% olid toitlustuse, 10% turismi ning 1% majutuse teemal, samuti oli arvukalt puhastusteenindusega seonduvate koolituste läbinuid.

¹⁰ Täiskasvanute koolituse seaduse § 1 lõige 4 märgib, et täiendusõpe on väljaspool tasemeõpet õppekava alusel toimuv eesmärgistatud ja organiseeritud õppetegevus.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019093?leiaKehtiv>

¹¹ EAS-i veebileht. <https://eas.ee/turism/edenda-teadmisi/>

¹² HTM-i veebileht. <https://www.hm.ee/et/eesmargid-tegevused/taiskasvanuharidus/taienduskoolitus>

Tabel 3. Lõpetajate arv* MTT põhikutsealadega seonduvatel Töötukassa ja HTM-i pakutavatel koolitustel aastatel 2018–2020

	Koolitusteema	2018	2019	2020	Kokku	Osakaal
Töotu- kassa	Turism	18	34	30	82	4%
	Majutus	9	4	6	19	1%
	Puhastusteenindus	170	258	221	649	34%
	Toitlustus	168	239	197	604	31%
	Toiduainete töötlemine	86	136	269	491	26%
	Toiduhügieeni koolitus	16	24	36	76	4%
	Kokku lõpetamisi	467	695	759	1921	
	sh toitlustusalased kokku	270 58%	399 57%	502 66%	1171 61%	
HTM	Turism	153	241	68	462	10%
	Majutus	19	7		26	1%
	Puhastusteenindus	460	383	197	1040	23%
	Toitlustus	0	0	0	0	0%
	Toiduainete töötlemine	585	1041	788	2414	53%
	Toiduhügieeni koolitus	217	279	92	588	13%
	Kokku lõpetamisi	1434	1951	1145	4530	
	sh toitlustusalased kokku	802 56%	1320 68%	880 77%	3002 66%	

*Üks inimene võis osaleda mitmel koolitusel.

Allikas: Töötukassa, HTM, OSKA arvutused

Kokkuvõte

- Eestis majutatud külastajate arv kukkus rekordilise 2019. turismiaasta järel 2020. aastal COVID-19 pandeemia tõttu poole võrra, väliskülastajate osa vähenes 70%.
- Reisibüroode ja reisikorraldajate tegevuse ning majutuse tegevusalade käive oli 2021. aastal võrreldes 2019. aastaga kukkunud üle 50%, olles tegevusalade võrdluses suurimate müügitulu kaotanute seas. Toidu ja joogi serveerimise tegevusalal oli käibelangus tänu sisetarbimise osalisele säilimisele väiksem. Valdkonna töötajate arv ei olnud 2021. aasta lõpuks COVID-19-eelsele tasemele taastunud.
- Keskmine brutokuupalk on majutuse ja toitlustamise tegevusalal teiste tegevusaladega võrreldes madalaim. Valdkondliku kutseõppe lõpetajad teenivad erialasel tööil madalamat palka kui mitteerialasel tööil töötades. Valdkondliku kõrghariduse õppe lõpetanutel on erialasel tööil töötades töötasu suurem kui mitteerialasel tööil.
- Majutuse ja toitlustuse tegevusalal on tööjõud võrreldes teiste tegevusaladega voolavam. Kui tavaliselt on töökoha vahetus olnud pigem vabatahtlik, siis COVID-19 kriisi mõjul oli 2020. aastal töölt lahkumistest koguni veerand tööandja algatusel.
- Nii kutse- kui ka kõrghariduses on valdkondlikusse õppesse vastuvõetute arv õppeaastatel 2012/2013–2021/2022 vähenenud 13%. 2021/22. õppeaastal võeti kõrghariduses vastu 208 ja kutsehariduses 1229 õppijat. Populaarseim on koka eriala kutseõppes, milles on viimastel aastatel vastu võetud umbes 600 õppijat aastas. Lõpetajate arv on valdkondlikus kutseõppes vähenenud 19% ja kõrghariduses 15%.
- Tasemeõppes oli 2021/2022. õppeaastal vastuvõetutega õppekavu kutsehariduses majutamise ja toitlustamise ÕKR-is 51, reisimise, turismi ja vaba aja veetmise ÕKR-is 13 ning valdkondlikus kõrghariduses 9.
- Valdkonnas töötab palju ainult üldhariduse või muu haridustaustaga inimesi. Seetõttu on vajalik kas väljaõpe töökohal või täienduskoolitused. Vaadeldud täienduskoolituste lõpetamistest 2/3 on seotud toitlustusega.

2. Seire tulemused

OSKA MTT uuringu¹³ ettepanekute rakendamise tagasiside küsitlus tehti 2019. aasta kevadel, millega koguti tagasisidet ettepanekute elluviimist soodustavate ja takistavate asjaolude kohta. Ettepanekute elluviimisel ilmnenu takistusi arutati 2020. aasta seireseminaril, kus hinnati tegevuste piisavust, st kas need viivad soovitud eesmärkide saavutamiseks vajalike muutusteni, ning arutati, millised on võimalikud lahendused takistuste kõrvaldamiseks. 2020. aastal toimunud seminaril arutati erialaste lühiajaliste õppekavade ning kutsekeskhariduse laiapõhjaliste õppekavade loomisega seotud kitsaskohti.¹⁴

OSKA meeskond vaatas ettepanekud ja koondatud seiretulemused koostöös MKM-i esindajatega üle ning täiendava seire aruteluks valiti teemad, mille rakendamine ei ole lõpuni viidud, mille asjakohasus vajab praeguses olukorras täpsustamist ning sellised teemad, mis vajavad suuremat tähelepanu või ühiseid kokkuleppeid edasiste tegevuste suhtes. Seirearutelu toimus 21.04.2022 virtuaalselt Zoomi keskkonnas. Arutelus osalesid valdkonna suuremad erialaliidud, Haridus- ja Teadusministeeriumi esindaja ning kutsekoolide esindajad (vt osalenute nimekirja lisas 1). Kõikide ettepanekute seiretulemused on koondatud lisasse 3.

Kutsesüsteemi puudutavate ettepanekute rakendamise info koondati kirjalikult. OSKA ettepanekud on viidud kutsestandardite koostajateni ning muudatuste vajadust on töörühmades arutatud. Ellu viimata ettepanekute kohta on põhjendused lisas 3. Seirearutelul vaadati üle täiendav info ja arutelu vajavad ettepanekud, mis puudutavad kutsestandardi muudatusi.

Lisaks ettepanekutele saab välja tuua mõned MTT uuringus esitatud tähelepanekud, mille puhul on toimunud positiivne muutus. Uuringus rõhutati turismihariduse edendamise ja valdkonna töötajate kompetentsuse tõstmise vajadust. Uues turismistrateegias 2022–2025¹⁵ on muu hulgas eesmärgiks seatud valdkonna töötajate kompetentsuse tõstmine ning majutuse, toitlustuse ja turismi õppekavade ajakohastamine, et valmistada piisavalt ette turismisektorile vajalike oskustega töötajaid ning pakkuda turismisektori töötajatele paindlikke, nutikaid ja praktilisi koolitusvõimalusi. Samuti on turismistrateegia üks eesmärke luua sihtkoha turismiorganisatsioonid (Destination Management Organization ehk DMO), mille ülesanne on sihtkoha strateegiline juhtimine, arendamine ja turundamine. See tegevus toetab tähelepanekut, milles viidati turismiorganisatsioonide tõhusama omavahelise koostöö vajadusele.

Alljärgnevalt on temaatiliselt välja toodud valdkonna tööjõudu ja oskusi puudutavad kitsaskohad, mida arutati 2022. aasta kevadel valdkonna ekspertidega. Iga teema juures on esitatud ettepanek või tähelepanek OSKA 2018. aasta uuringus, lühidalt arutelu saadud tagasiside ning kokkulepped edasiste tegevuste suhtes.

¹³ Lepik ja Uiboupin (2018). Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: majutus, toitlustus, turism. Uuringu terviktekst. Kutsekoda, OSKA. <https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2016/12/Majutuse-toitlustuse-turismi-uuring.pdf>

¹⁴ Seireseminar toimus 26.08.2020. Osalesid majutuse, toitlustuse ja turismi valdkonna kutse- ja kõrgkoolide ning erialaliitude esindajad eriala võrgustikuseminari raames, kokku 54 inimest.

¹⁵ Turismistrateegia 2022–2025. https://static.visitestonia.com/docs/3814060_turismistrateegia2022-202531.03

2.1. Laiapõhjalised õppekavad kutsekeskhariduse õppes

OSKA MMT 2018. aasta uuringus on kitsaskohana välja toodud, et kutsekeskhariduse õppekavad on liiga kitsad ja annavad tavaliselt ettevalmistuse konkreetsele ametialale, kuid tööturul on valdkonna ametialade tööülesanded sageli põimunud. Mitme põhikutseala ühine baasharidus aitaks õppijal paremini eri erialasid (kutseid) mõista ja omavahel seostada ning annaks vajaliku ettevalmistuse valdkonna sees eri ametikohtadel liikumiseks.

Ettepanek uuringus:

- Arvestades potentsiaalset õpilaste arvu vähenemist ning erialade baasõppe ühisosa, kaaluda võimalust luua kutsekeskhariduse õppes majutuse, toitlustuse ja turismi laiapõhjalisi õppekavu, kus esimesel õppeaastal õpitakse baasteadmisi ja -oskusi koos ning edasises õppeprotsessis toimuks spetsialiseerumine.

Tagasiside:

- Tööandjad tõid välja, et laiapõhjaline õpe annab noorele paremini selguse, mida tööelus teha soovitakse ja kas õppima asumisel on tehtud õige valik. MMT erialade puhul on sarnaseid baasteadmisi, mida eri erialade õppurid saavad omandada koos. Arutelul rõhutati ka praktika olulisust, et mõista töö sisu.
- Laiapõhjaliste õppekavade loomise takistustena toodi välja, et erialad on eri õppekavarühmades (nt kokk ja pagar, turismiettevõtte teenindaja ja majutusteenindaja), erineval tasemel (nt abikokk ja kokk), puuduvad vastavate spetsialiseerumistega kutsestandardid ning lisaks ei ole kahe kutsestandardi põhjal koostatud kutsekeskhariduse õppekava läbimisel nõuet lõpetada see kutseksamiga. Kutseõppeasutuse seaduse muutmisel on plaanis arutada, kas õppekaval ja kutsestandardil peab olema üks ühele seos ning millised oleksid laiapõhjaliste õppekavade läbimisel lõpetamise tingimused.
- Kutsevalikuaasta on õppijale alternatiivne võimalus tutvuda eri erialadega ning teha erialavalik hilisemas õppeprotsessis.
- Õiguslikke takistusi laiapõhjaliste õppekavade koostamiseks ei ole, vajaduse korral tuleb teha koostööd HTM-i õppekavaspetsialistidega.
- 2021. aastal uuendati turismiettevõtte teenindaja, tase 4 kutsestandard, mis sisult on laiapõhjaline ja annaks põhikoolijärgsetele õppijatele ettekujutuse turismisektorist ning selle mitmekesisest töövõimalustest. Kitsaskohana toodi välja turismiteenindaja õppekava registreerimine majutuse-toitlustuse valdkonna õppekavana (mitte reisimise, turismi ja vaba aja veetmise valdkonnas), mis võib kaasa tuua turismihariduse nõrgestumise, sest kaob turismi valdkonna kutsekeskhariduse ehk baastaseme (4. taseme) õppekava.

Kokkulepped:

- Ettepanek vajab edaspidi seiramist.
- Koolid vajavad selget infot, kuidas laiapõhjalisi õppekavu koostada. Vajatakse HTM-i õppekavaspetsialistide tuge ning soovitakse laiapõhjaliste õppekavade arutelu valdkonnas.
- Koolide võrgustikuseminaril soovitatakse arutada laiapõhjaliste õppekavade loomise kitsaskohtade lahendusvõimalusi.

2.2. Lühiajalised erialased kursused

2018. aasta uuringus tõsteti esile, et valdkonna tööjõu kättesaadavust mõjutab tööjõuliikumine majandussektorite vahel, eriti teenindustöötajate seas. Teeniduskvaliteedi tõstmiseks soovitati lisaks pikaajalisele tasemeõppele pakkuda valdkonna töötajatele rohkem lühikursusi ja õppimisvõimalusi sisult kitsamate osadena.

Ettepanekud uuringus:

- 1) Pakkuda operatiivsemalt tööandjate vajadustest lähtuvaid paindlikke lühiajalisi täiendusõppe võimalusi valdkonna töötajatele.
- 2) Pakkuda töötavatele inimestele võimalust omandada majutusettevõtte administraatori kompetentsid tasemeõppe õppekaval põhinevate moodulitena, nn õpiampsudena, mis ei eelda eelnevat erialast ettevalmistust, ja pakkuda majutusettevõtte administraatori täienduskoolitusi.

Tagasiside:

- Administraatori osakutset kutsestandardi töörühmas eraldi ei loodud, sest leiti, et üha enam minnakse üle automaatsele kontaktivabale teenindamisele.
- Seire arutelus tõid eksperdid välja, et vaatamata iseteenindusliku sisse- ja väljaregistreerimise võimalustele ei kao administraatori ametikoht, see jääb kõrgema taseme hotellidesse kindlasti alles. Lisaks tavapärasele vastuvõtutööle täidavad administraatorid ka teisi ülesandeid. Ettevõtjad ootavad multifunktsionaalsete oskustega töötajaid, kes saavad hakkama nii administraatoritöö kui ka toitlustusteenindusega. Järjest rohkem liiguvad töötajad paindlikult osakondade vahel ja täidavad ülesandeid, mis on konkreetsetel päeval kõige vajalikumad.
- Arutelus leiti, et üheaastane administraatorite õpe on liiga pikk. See on põhjendatud juhul, kui õppe käigus omandatakse lisaks vastuvõtutöötaja kompetentsidele ka muud kompetentsid (nt hommikusöögi- ja majutusteenindus).
- Lühikesed kursused on tööandjate hinnangul vajalikud, et aidata kiiresti omandada vajalikke oskusi. Leiti, et kitsaskoha leevendamiseks tasub kaaluda taasluua majutusteeninduse/vastuvõtuadministraatori ja toateenija (osa)kutse, registreerituna majutuse-toitlustuse õppekavarühmas, et pakkuda nii administraatori kui ka toateenija lühikest õpet.
- Väiksemad õpiühikud on kutsehariduses tulevikusuundumus ning mikrokvalifikatsioonid on seadustamisel, sh on menetluses täiskasvanuhariduse seaduse (TÄKS) muudatused.

Kokkulepe:

- Ettepanek vajab edaspidi seiramist.
- Vajatakse nii lühikest tasemeõpet täiskasvanud õppijatele kui ka laiapõhjalist kutsekeskhariduse õpet noortele, kes alustavad erialaseid õpinguid. Nii administraatori kui ka toateenija osakutse ja lühike õpe annaks võimaluse rohkematele valdkonna inimestele erialaseid teadmisi ja oskusi omandada.
- Muuta algsete ettepanekute sõnastust järgnevalt.
 - 1) Pakkuda võimalust omandada majutusettevõtte administraatori kompetentsid lühikesel tasemeõppe õppekaval ja pakkuda majutusettevõtte administraatori täienduskoolitusi.
 - 2) Analüüsida majutuse valdkonna kutsestandardeid ja kaaluda administraatori tööks vajalike kompetentside koondamist või administraatori osakutse määratlemist.

Lisada ettepanek:

3) Kaaluda toateenija osakutse määratlemist ning lisada osakutse soovitatavalt mõnda majutuse valdkonna kutsestandardisse.

2.3. Osade kaupa kompetentside tõendamine

Tööjõupuuduse korral aitaks valdkonna töötajate teeninduskvaliteeti tõsta ka võimalus omandada eri ajaperioodidel nii õppeprotsessis kui ka töötamise kõrvalt väiksemate osadena (osakutsetena) erialaseid oskusi ja teadmisi ning tõendada neid kuni tervikkutse saamiseni.

Ettepanek uuringus:

- Pakkuda võimalust kompetentse omandada tasemeõppe õppekaval põhinevate moodulitena, nn õpiampsudena, mida võivad tasemeõppurite kõrval paindlikult omandada ka töötavad inimesed. Õpiampsud võimaldaksid väiksemate osadena (nt osakutsetena) kompetentse omandada ja tõendada kuni tervikkutse saamiseni.

Tagasiside:

- Õiguslikke takistusi tasemeõppe õppekavade moodulite alusel täienduskoolituste pakkumiseks ei ole.
- Takistuseks võivad olla moodulite struktuurist tulenevad sisulised või korralduslikud küsimused, õppesse liitujate ebaühtlane tase ning koolide valmisolek. Lisaks ei võimalda kutsestandardite ülesehitus alati üks ühele vastavuses kompetentsil põhinevaid moduleid koostada. Ühe kompetentsi omandamiseks võib olla vajalik läbida mitu moodulit.
- Mikrokvalifikatsioonid on kavas seadustada. Vajalik on välja selgitada ÖKR-ides ja sektorites, millised õppekavad võimaldavad osade kaupa õppida ning millised on üksikud tervikoskused.

Kokkulepe:

- Ettepanek vajab edaspidi seiramist.

2.4. MTT kõrgharidusõpe

MTT 2018. aasta uuringus toodi ühe kitsaskohana välja, et Eestis puudub toitlustamise ja toitlustamise korraldamise eriala tasuta kõrghariduse omandamise võimalus, mis on oluline toitlustusettevõtte juhtidele, tipp- ja keskastme spetsialistidele professionaalseks arenguks, Eesti toitlustusteeninduse, -kultuuri ja teeninduskvaliteedi arendamiseks.

Ettepanek uuringus:

- Kaaluda toitlustuse eriala rakenduskõrghariduse õppekava loomist, näiteks TTÜ ja TÜ ühise õppekavana, või toitlustuse eriala spetsialiseerumise lisamist mõne praeguse õppekava juurde.

Praegu pakutakse MTT kõrgharidusõpet järgmistes koolides (vt lisa 2):

- Tartu Ülikool Pärnu Kolledž, heaolu- ja spaateenuste disain ja juhtimine (MA), teenuste disain ja juhtimine (MA), turismi- ja hotelliettevõtlus (BA);
- Tallinna Tehnikaülikool, ettevõtlus ja elamusmajandus (RAK)¹⁶;

¹⁶ Tallinna Tehnikaülikool sulgeb 2022/2023. õppeaastast Kuressaare kolledžis ettevõtluse ja elamusmajanduse eriala, mille asemele plaanitakse ülejäämisel õppeaastal avada uuendatud interdistsiplinaarne õppeprogramm.

- Tallinna Ülikool, rekreatsioonikorraldus (BA, MA)¹⁷;
- Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor, turismi- ja restoraniettevõtlus (RAK).

Tagasiside:

- Tööandjate hinnangul on tähtis, et pärast erialase kutsehariduse omandamist on võimalus edasi õppida kõrgharidusõppes. Rõhutati toitlustuskorralduse RAK-õppe vajadust.
- Leiti, et praegu pakutav valdkonna kõrgharidus on laialivalgus, eri valdkondade ülene ning õppe sisus esineb puudusi. Rõhutati õppeprotsessi valdkonna ekspertide kaasamise tähtsust.
- Vajalik on koostöö kõrgkoolidega ning kutse- ja kõrghariduse vahel.

Kokkulepe:

- Ettepanek vajab edaspidi seiramist.
- Ettepaneku sõnastust hetkel ei muudeta.
- EHRL kohtub kõrgkoolidega, et arutada õppe sisu ja kvaliteeti ning töötavate praktikute kaasamist õppejõududena.

2.5. MTT kutseõpe

Valdkonna taastumiseks pandeemiast on otsustava tähtsusega erialaste oskustega töötajate olemasolu ning nende ettevalmistamise efektiivsus, et töökohti täita. Valdkonna taastumisele aitavad kaasa paindlikud õppimisvõimalused ja kvaliteetne õpe, mis vastab tööandjate vajadusele. Valdkonna eksperdid tõstsid töötajate ettevalmistamisel esile praktika tähtsust, õppejõudude stažeerimise vajalikkust ning valdkonna õppekavade (nii kutse- kui ka kõrghariduses) sisulist arendamist valdkonnaüleselt.

Praktika

Tähelepanek uuringus:

- Praktika sisuliseks parandamiseks tuleb koolidel praktikaperioodide kavandamisel arvestada hooajaga ning hinnata praktikakohti, kas ettevõttel on võimalik pakkuda õppurile praktika eesmärgist lähtuvat tööd. Samuti tuleks koolidel tõhustada praktika järelevalvet, et sisuline praktika toimuks ka tegelikkuses. Ettevõtted ootavad koolidelt paremat teavitust ettenähtud praktikaülesannete kohta ning koolid ootavad ettevõtetelt sisulisemat tagasisidet praktika soorituse kohta. Töökoha praktikajuhendajate tasustamine motiveeriks tööandjaid rohkem pühenduma praktikandi õpetamisele.

Tagasiside:

- Koolid ja ettevõtted on praktika korraldamisel autonoomsed ning see on reguleeritud määrusega¹⁸. Praktika korraldus ja sooritamise aeg lepitakse kokku kooli ja ettevõtte vahel.
- Arutati praktikajuhendaja koolituse sisu ning leiti, et see vajab koolide ja tööandjate koostöös ajakohastamist, bürokraatia vähendamist ning koolituse kestuse lühendamist. Koolitus peab pakkuma vajalikke oskusi ja teadmisi praktika läbiviimiseks, näiteks kuidas praktikanti vastu

¹⁷ Tallinna Ülikool on teatanud, et kõrghariduse rahastuse ebapiisavuse tõttu ei võeta 2022. aasta sügisel rekreatsioonikorralduse magistriõppe erialale uusi õppijaid.

¹⁸ Praktika korraldamise ning läbiviimise tingimused ja kord. Haridus- ja teadusministri määrus nr 32. Vastu võetud 12.09.2013. Riigi Teataja. <https://www.riigiteataja.ee/akt/113092013006>

võtta, noori juhendada ja luua valdkonna kuvandit. Toodi välja, et paremaks mõistmiseks tuleb tööandjatele tutvustada ka koolis toimuvat õppeprotsessi.

- Tehti ettepanek luua koolide ja ettevõtjate vaheline „hea tahte kokkulepe“.
- PRÕM-programmi järgmise perioodi tegevuste teemadel on võimalik koolidel ja tööandjatel kaasa rääkida, sh ka praktikajuhendajate koolituste suhtes, et need oleksid sisukamad.

Lisada järgmised tähelepanekud:

- Panustada süsteemselt praktikajuhendajate koolitustesse, et muuta need sisukamaks ja anda juhendajale praktilisi oskusi ja teadmisi ning võimaluse korral lühendada koolituse kestust.
- EHRL kirjeldab „hea tahte kokkuleppe“ punktid, kaasates protsessi huvitatud koolid ja tööandjad.
- EHRL ja HTM teevad koostööd praktikakohtade tunnustamise projektiga.
- Pakkuda koolidele praktika korraldamise võimekust tõst vaid koolitusi.

Õpetajate stažeerimine

Õpetajate stažeerimine OSKA uuringus kitsaskohana välja ei tulnud, kuid tõstatati kitsaskohana 2022. aasta seirearutelus valdkonna töötajate ettevalmistamisel.

Tagasiside:

- Tööandjad on valmis võtma õpetajaid stažeerima ning leidsid, et stažeerimine peaks olema kohustuslik ja tasustatud ning õpetaja töötasu sõltuma enesetäiendamisest.
- Koolide ja õppekavade kvaliteedihindamisel vaadatakse õpetajate enesetäiendamist ja stažeerimist, kuid tulemusrahastuses ei ole saadud sellega arvestada.
- Stažeerimise tingimused on kooli juhtkonna otsustada. Üldjuhul saab õpetaja stažeerimise ajal palka.
- Välismaal enesetäiendamiseks on stažeerimisvõimalused ERASMUS-e programmis suurenenud.
- Kitsaskohaks võib olla õpetajate motiveeritus, näiteks vanemad õpetajad ei soovi stažeerima minna. Samas toodi ka näiteid, kus suvekuudel turismisektoris töötamine annab õpetajatele vajalikku valdkondlikku töökogemust.
- Leiti, et stažeerimine peaks olema süsteemsem ja järjekindlam. Õpetajaid tuleb ergutada ja motiveerida stažeerima.

Lisada tähelepanek:

- Koolidel toetada ja motiveerida õpetajate enesetäiendamist ja stažeerimist.

Võrgustikuseminarid

OSKA uuringus on välja toodud, et MTT valdkonnas toimis hästi koolidevaheline võrgustik, kus hoiti end vajalike teemadega kursis ning arutati muu hulgas valdkonda mõjutavaid arengusuundi ja uuendusi nii õppekavade arenduses, kutsesüsteemis kui ka õigusaktides.

Tagasiside:

- Arutelus leiti, et võrgustikuseminar on oluline kutsehariduse ühtse arendustöö metoodiline tugi, kus tööandjad jagavad kogemusi ning õpetajad saavad panustada ühiselt õppe kvaliteedi ja sisu parendusse. Võrgustikutööga on vaja kindlasti jätkata.

- Võrgustikuseminare korraldas varem Innove, hiljem Harno. Võrgustikuseminaride korraldamise ülesanne on praegu HTM-il. Võrgustikuseminaride korraldamist kavatsetakse jätkata ka edaspidi. Tööandjatel on huvi aruteludes osaleda.
- Leiti, et võrgustikuseminarid tuleb muuta sisukamaks (töörühmad, koostööprojektid, koostegevused jms).

Kokkulepe:

- Koolidele tuleb pakkuda õppe arendustöös koordineerivat ja sisulist tuge sagedamini kui üks kord aastas võrgustikuseminaril.
- HTM jätkab valdkonna koolide võrgustikuseminaride korraldamist, kaasates tööandjaid.

2.6. Täienduskoolitused

Tähelepanekuna oli OSKA MTT uuringus välja toodud, et kuna teenindussektoris töötab järjest rohkem välistööjõudu, siis tuleks neile pakkuda eesti keele koolitusi. Eesti keele õpe on veelgi aktuaalsem sõja tõttu Eestisse saabunud suurele hulga ukrainlastele, kes vajavad tööd.

Tähelepanek uuringus:

- Arvestades, et teenindussektoris töötab järjest rohkem välistööjõudu, tuleks neile pakkuda eesti keele koolitusi ning paindlikke lühiajalisi erialaseid inglisi- ja venekeelseid täienduskoolitusi.

Tagasiside:

- Tööandjate hinnangul on eesti keele koolitused endiselt kitsaskoht, tasuta koolitused täituvad kiiresti ja kõik soovijad ei pääse koolitustele.
- Kutsehariduses toimub eesti keele õpetamine riigieelarvelistest vahenditest kutseõppijatele. ESF-i vahendid on olemas ja kavandamisel ka 2022+ perioodil. Eesti ühiskonnas lõimumist toetava keeleõppe rahastamisega tegeleb Kultuuriministeerium, uussisserändajate kohanemisprogrammi eesti keele õpet rahastab Siseministeerium.
- Arutati keeleseaduse üle, millised on sellest tulenevad takistused tööjõu värbamisel. Eesti keelt mitteoskavad inimesed saavad ka praegu töötada ametikohtadel, kus ei ole otsesuhtlust kliendiga.
- Kutsekoolid saavad täienduskoolituste raames pakkuda ka keelekoolitusi.

Kokkulepe:

- Eesti keele koolitused on jätkuvalt olulised. Kutsekoolid saavad eesti keele õpet pakkuda ESF-i täiskasvanuhariduse meetme võtmepädevuste koolituste raames. Kutsekoolidel soovitatakse pakkuda eesti keele kursuseid, kuna neid vajatakse rohkem, kui praegu pakutakse.

Lisaks MMT uuringule on paindlike täienduskoolituse tähtsust rõhutatud OSKA COVID-19 mõjude analüüsis¹⁹. Kuna pandeemia tõi kaasa valdkonna digitaliseerimise ja automatiseerimise vajaduse (nt

¹⁹ Rosenblad, Y., Tilk, R., Mets, U., Pihl, K., Ungro, A., Uiboupin, M., Lepik, I., Leemet, A., Kaelep, T., Krusell, S., Viia, A., Leoma, R. (2020). COVID-19 põhjustatud majanduskriisi mõju tööjõu- ja oskuste vajaduse muutusele. Uuringuaruanne. Tallinn: SA Kutsekoda, tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteem OSKA.

<https://oska.kutsekoda.ee/uuring/covid-19-mojude-eriuuring/>

kontaktivabad lahendused, e-müük jms), on tähtis tõsta töötajate digikompetentse. Samas tuleb rohkem tähelepanu pöörata vastutustundlikule ja keskkonnasäästlikule turismile (nt jätkusuutlik toidu kasutamine, prügikäitlemine). Rohemajanduse ning keskkonnasäästlike põhimõtete järgimine võib aidata valdkonnal püsida rahvusvahelises konkurents, mis tähendab valdkonnale suurt arenguhüpet teenusedisainis. Muutunud on ka tarbija ootused ja väärtushinnangud, soovitakse turvalist reisisihtkohta ja jätkusuutlikku turismi, rohkem pööratakse tähelepanu keskkonnahoiule ning tervisele ja hügieenile. Eelnevast lähtuvalt tuleb jätkata mitmesuguste koolitusprogrammidega, nt kriisist kasvamise meistriklass, digiturundus, digitaliseerimine, ärimudelite ajakohastamine ja teenusedisain, tehisintellekti ärivõimalused jmt. Kriisist õppimine ja kiire kohanemine võib olla valdkonnale arenguvõimaluseks, toetades näiteks digitaliseerimist, rohepööret ning Eesti kuvandit turvalisest ja puhta loodusega e-riigist.

Kokkuvõte

MMT valdkonna tööjõu- ja oskuste vajaduse paremaks täitmiseks ning valdkonna kiiremaks taastumiseks kriisist lepitakse OSKA MMT uuringu 2022. aasta seire tulemustel ekspertidega kokku järgmised tegevused.

1. Laiapõhjalised õppekavad

- Laiapõhjaliste õppekavade vajalikkus ja nende loomise MMT erialadel jääb OSKA ettepanekuks, mida seiratakse.
- Koolid vajavad infot ja selgust, kuidas saab ja võib laiapõhjalisi õppekavu koostada. Vajatakse õppekavaspetsialistide tuge ning soovitakse laiapõhjaliste õppekavade arutelu valdkonnas.
- Koolide võrgustikuseminaril soovitatakse arutada laiapõhjaliste õppekavade loomise teemat, et leida võimalikud lahendused.

2. Lühiajalised koolitused

- Jääb OSKA ettepanekuks, mida seiratakse. Vajatakse nii lühikest tasemeõpet täiskasvanud õppijatele kui ka laiapõhjalist kutsekeskhariduse õpet noortele, kes alustavad erialaseid õpinguid. Nii administraatori kui ka toateenija osakutse ja lühike õpe annaks võimaluse rohkematele valdkonna inimestele erialaseid teadmisi ja oskusi omandada.

3. Osade kaupa kompetentside tõendamine

Muuta algsete ettepanekute sõnastust alljärgnevalt:

- Pakkuda võimalust omandada majutusettevõtte administraatori kompetentsid lühikesel tasemeõppe õppekaval ja pakkuda majutusettevõtte administraatori täienduskoolitusi.
- Analüüsida majutuse valdkonna kutsestandardeid ja kaaluda administraatori tööks vajalike kompetentside koondamist või administraatori osakutse määratlemist.

Lisada ettepanek:

- Kaaluda toateenija osakutse määratlemist ning lisada osakutse soovitatavalt mõnda majutuse valdkonna kutsestandardisse.

4. MTT kõrgharidus

- EHRL kohtub TÜ Pärnu Kolledži ja Eesti Ettevõtluskõrgkooliga Mainor. Pärnu kolledž õpetab teenusedisaini ja spaa juhtimist ning Mainor toitlustuskorraldust. Soovitakse arutada õppe sisu ja kvaliteeti ning rääkida õppejõududest, keda võiks lisaks kaasata.

- Jääd OSKA ettepanekuks, mida seiratakse. Ettepaneku sõnastust hetkel ei muudeta, kuid edaspidistes aruteludes vaadatakse laiemalt majutuse-toitlustuse valdkonna erialast kõrgharidust.
5. Kutseõppe kvaliteet
- Panustada süsteemselt praktikajuhendajate koolitustesse, et muuta need sisukamaks ja anda juhendajale praktilisi oskusi ja teadmisi, võimaluse korral lühendada koolituse kestust.
 - EHRL kirjeldab oma töörühmas „hea tahte kokkuleppe“ punktid ning kaasab protsessi huvitatud koolid ja tööandjad.
 - EHRL ja HTM teevad koostööd praktikakohtade tunnustamise projektiga.
 - Pakkuda koolidele praktika korraldamise võimekust tõstvaid koolitusi.
 - Lisada tähelepanek: koolidel toetada ja motiveerida õpetajate enesetäiendamist ja stažeerimist.
 - Koolid vajavad koordineerivat tuge sagedamini kui üks kord aastas võrgustikuseminaril. HTM jätkab valdkonna koolide võrgustikuseminaride korraldamist, kaasates tööandjaid.
6. Täienduskoolitused
- Eesti keele koolituste teema on jätkuvalt oluline. Kutsekoolid saavad eesti keele õpet pakkuda ESF-i täiskasvanuhariduse meetme võtmepädevuste koolituste raames. Kutsekoolidel soovitatakse pakkuda eesti keele kursuseid, kuna neid vajatakse rohkem, kui praegu pakutakse.

Kasutatud allikad

EAS-i veebileht. <https://eas.ee/turism/edenda-teadmisi/>

Err.ee (04.04.2022). Tallinna Ülikool jätab sügisel avamata kuus õppekava.
<https://www.err.ee/1608554422/tallinna-ulikool-jatab-sugisel-avamata-kuus-oppekava>

HTM veebileht. <https://www.hm.ee/et/eesmargid-tegevused/taiskasvanuharidus/taienduskoolitus>

Haridusvõti. <https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2021/05/Haridusvoti.pdf>

Lepik, I. ja Uiboupin, M. (2018). Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: majutus, toitlustus, turism. Uuringu terviktekst. Kutsekoda, OSKA. <https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2016/12/Majutuse-toitlustuse-turismi-uuring.pdf>

Majutatu – turist ehk ööbiv külastaja, kes veedab vähemalt ühe öö majutusettevõttes.
<https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/metoodika-ja-kvaliteet/esms-metaandmed/22101#3-Statistika-esitus-2>

OSKA 2020+ tööjõu- ja oskuste vajaduse metoodika. Versioon 3.0 (2022). Tallinn: SA Kutsekoda.
https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2022/04/OSKA_metoodika_3.0_2022_.pdf

Praktika korraldamise ning läbiviimise tingimused ja kord. Haridus- ja teadusministri määrus nr 32. Vastu võetud 12.09.2013. Riigi Teataja. <https://www.riigiteataja.ee/akt/113092013006>

Rosenblad, Y., Tilk, R., Mets, U., Pihl, K., Ungro, A., Uiboupin, M., Lepik, I., Leemet, A., Kaelep, T., Krusell, S., Viia, A., Leoma, R. (2020). COVID-19 põhjustatud majanduskriisi mõju tööjõu- ja oskuste vajaduse muutusele. Uringuaruanne. Tallinn: SA Kutsekoda, tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteem OSKA. <https://oska.kutsekoda.ee/uuring/covid-19-mojude-eriuuring/>

Saarte Hääl (22.12.2021). Tehnikaülikool sulgeb ühe Kuressaare kolledži õppekava.
<https://saartehaal.postimees.ee/7413933/tehnikaulikool-sulgeb-uhe-kuressaare-kolledzi-oppekava>

Turismistrateegia 2022–2025.
https://static.visitestonia.com/docs/3814060_turismistrateegia2022-202531.03

Täiskasvanute kooolituse seadus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019093?leiaKehtiv>

Lisa 1. 21.04.2022 MTT seirearutelul osalenute nimekiri

1. Aire Toffer, Eesti Spaaliit
2. Anne Kersna, Kehtna Kutsehariduskeskus
3. Enna Kallasvee, Haapsalu Kutsehariduskeskus
4. Heli Kakko, Kuressaare Ametikool
5. Ingrid Lepik, SA Kutsekoda
6. Killu Maidla, Eesti Hotellide ja Restoranide Liit
7. Kristjan Peäske, Lee Restoran OÜ
8. Maire Merits, Tartu Rakenduslik Kolledž
9. Malle Peterson, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool
10. Mare Uiboupin, SA Kutsekoda
11. Merike Hallik, Eesti Turismi- ja Reisifirmade Liit
12. Rita Kask, Haridus- ja Teadusministeerium
13. Tiina Ardel, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool
14. Ülle Tamsalu, Kuressaare Ametikool

Lisa 2. MTT valdkondliku õppena valitud kõrghariduse õppekavad

Õppeasutus	Õppekava ID	Õppekava nimetus	Õppeliik	Õppekavade rühma nimetus
Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor	139319	Toitlustusteenuste korraldus	514 rakenduskõrgharidusõpe	Isikuteenindus, mujal liigitamata
	139320	Hotellimajandus	514 rakenduskõrgharidusõpe	Isikuteenindus, mujal liigitamata
	139321	Reisikorraldus	514 rakenduskõrgharidusõpe	Isikuteenindus, mujal liigitamata
	147817	Turismi- ja restoraniettevõtlus	514 rakenduskõrgharidusõpe	Majutamine ja toitlustamine
Eesti Hotelli- ja Turismikõrgkool	103	Hotellimajandus	514 rakenduskõrgharidusõpe	Majutamine ja toitlustamine
	105	Reisikorraldus	514 rakenduskõrgharidusõpe	Reisimine, turism ja vaba aja veetmine
	3318	Toitlustusteenuste korraldus	514 rakenduskõrgharidusõpe	Majutamine ja toitlustamine
Eesti Hotelli- ja Turismikõrgkool (suletud 31.08.2015)	103	Hotellimajandus	514 rakenduskõrgharidusõpe	Majutamine ja toitlustamine
	105	Reisikorraldus	514 rakenduskõrgharidusõpe	Reisimine, turism ja vaba aja veetmine
	3318	Toitlustusteenuste korraldus	514 rakenduskõrgharidusõpe	Majutamine ja toitlustamine
Eesti Maaülikool	80519	Loodusturism	614 magistriõpe (3+2)	Keskkond, mujal liigitamata
	80520	Loodusturism	511 bakalaureuseõpe (vv alates 01.06.2002)	Keskkond, mujal liigitamata
Eesti-Ameerika Äriakadeemia (suletud 01.07.2013)	496	Rahvusvahelise turismi juhtimine	513 rakenduskõrgkooli ja ülikooli diplomiõpe (vv kuni 01.09.2002)	Reisimine, turism ja vaba aja veetmine
Tallinna Tehnikaülikool	1869	Turismi- ja toitlustuskorraldus	513 rakenduskõrgkooli ja ülikooli diplomiõpe (vv kuni 01.09.2002)	Majutamine ja toitlustamine
	1870	Turismi- ja toitlustuskorraldus	514 rakenduskõrgharidusõpe	Majutamine ja toitlustamine
	3358	Ettevõtlus ja elamusmajandus	515 rakenduskõrgharidusõpe	Majutamine ja toitlustamine
Tallinna Ülikool	1618	Rekreatsiooni korraldus	512 bakalaureuseõpe (vv kuni 01.09.2002)	Reisimine, turism ja vaba aja veetmine
	1620	Rekreatsioonikorraldus	511 bakalaureuseõpe (vv alates 01.06.2002)	Reisimine, turism ja vaba aja veetmine
	1738	Rekreatsioonikorraldus	614 magistriõpe (3+2)	Reisimine, turism ja vaba aja veetmine
Tartu Ülikool	2388	Turismi- ja hotelliettevõtlus	513 rakenduskõrgkooli ja ülikooli diplomiõpe (vv kuni 01.09.2002)	Reisimine, turism ja vaba aja veetmine
	3233	Turismi- ja hotelliettevõtlus	514 rakenduskõrgharidusõpe	Reisimine, turism ja vaba aja veetmine
	84925	Heaolu- ja spaateenuste disain ja juhtimine	614 magistriõpe (3+2)	Juhtimine ja haldus
	108444	Teenuste disain ja juhtimine	614 magistriõpe (3+2)	Juhtimine ja haldus
Võrumaa Kutsehariduskeskus	3234	Turismi- ja toitlustuskorraldus	514 rakenduskõrgharidusõpe	Majutamine ja toitlustamine

Lisa 3. MTT ettepanekute seire tulemused

Kitsaskoht / Ettepanek	Vastutaja	Hinnang	Tagasiside
Kitsaskoht 1. Valdonna kutsekeskhariduse õppekavad on liiga kitsad ja sageli ei vali noored eriala teadlikult, mistõttu on probleemiks õpingute katkestamine. Lisaks on kitsaid erialagruppe õpilaste vähesuse tõttu keeruline avada.			
Arvestades potentsiaalset õpilaste arvu vähenemist ning erialade baasõppe ühisosa, kaaluda võimalust luua kutsekeskhariduse õppes majutuse, toitlustuse ja turismi laiapõhjalisi õppekavasid, kus esimesel õppeaastal õpitakse baasteadmisi ja -oskusi koos ja edasi õppeprotsessis toimuks spetsialiseerumine.	HTM	Töös	Vajadus põhikoolijärgsete laiapõhjaliste kutsekeskhariduse õppekavade järele on endine. Õiguslikke takistusi laiapõhjaliste õppekavade loomiseks ei ole. Koolid vajavad laiapõhjaliste õppekavade loomisel rohkem infot ja tuge. Takistusena nähakse eri õppekavarühmades olevate erialade õpetamist samal õppekaval ja kohustust lõpetada kutsekeskharidus kindla kutseeksamiga.
Kaaluda reisikonsultandi eriala õppe ühendamist laiapõhjalise turismi õppekavaga kas ühe osana sellest õppest või spetsialiseerumisena.	Koolid	Plaanis rakendada	Laiapõhjaline õppekava on võimalik ka praegu koostada kahe eri kutsestandardi alusel, kuid enne on vaja välja selgitada, millised kompetentsid on ühised.
Analüüsida reisikonsultandi 5. taseme kutsestandardi vajadust ning kaaluda reisikonsultandi kompetentside kirjeldamist mõnes teises turismi valdkonna kutsestandardis kas spetsialiseerumisena või osakutsena.	Kutsekoda	Plaanis rakendada	Enne kutsestandardi kehtivusaja lõppemist ei ole kavas muudatusi kutsestandardisse sisse viia, kuid uuendamisel arutatakse ettepaneku rakendamist.
Kitsaskoht 2. Valdonna töötajatel puudub võimalus õppida lühiajalistel erialakursustel.			
Pakkuda operatiivsemalt tööandjate vajadustest lähtuvaid paindlikke lühiajalisi täiendõppe võimalusi valdkonna töötajatele.	Koolid	Töös	Pakutakse mitmesuguseid koolitusi.
Pakkuda võimalust kompetentse omandada tasemeõppe õppekaval põhinevate moodulitena, nn õpiampsudena, mida võivad tasemeõppurite kõrval paindlikult omandada ka töötavad inimesed. Õpiampsud võimaldaksid väiksemate osadena (nt osakutsetena) kompetentse omandada ja tõendada kuni tervikkutse saamiseni.	HTM	Töös	Väiksemad õpiühikud on kutsehariduses tulevikusuundumus. Õiguslikke takistusi tasemeõppe õppekavade moodulite alusel täienduskoolituse pakkumiseks ei ole. Mikro kvalifikatsioonid on seadustamisel, sh on menetluses täiskasvanuhariduse seaduse (TÄKS) muudatused. Mikro kvalifikatsioonist kujuneb üks täienduskoolituse võimalus, mitte tasemeõpe.
Hinnata giid, tase 5 kompetentside omandamiseks vajalikku õppemahtu ning vajadusel luua keskhariduse baasil giidi eriala lühike koolitus, mis sobib lisaeriala omandamiseks töö kõrvalt ning	Koolid	Töös	Võimalik on luua aastane esmaõpe, kasutades eri õppevorme. Õppekava loomine on koolide vastutus.

Kitsaskoht / Ettepanek	Vastutaja	Hinnang	Tagasiside
mis ei eelda erialast ettevalmistust ega töökogemust.			
Pakkuda võimalust omandada majutusettevõtte administraatori kompetentsid lühikesel tasemeõppe õppekaval ja pakkuda majutusettevõtte administraatori täienduskoolitusi.	Koolid	Plaanis rakendada	Lühikesed õppimisvõimalused on vajalikud, et aidata kiiresti vajalikke oskusi omandada. Üheaastane administraatorite tasemeõpe oleks liiga pikk. See on põhjendatud juhul, kui õppe käigus omandatakse lisaks vastuvõtutöötaja kompetentsidele ka muud kompetentsid (nt hommikusöögi- ja majutusteenindus). Ettepaneku sõnastust on täpsustatud.
Analüüsida majutuse valdkonna kutsestandardeid ja kaaluda administraatori tööks vajalike kompetentside koondamist või administraatori osakutse määratlemist.	Kutsekoda	Plaanis rakendada	Eraldi administraatori osakutset ei ole loodud. Ettepaneku sõnastust on täpsustatud.
Kaaluda toateenija osakutse määratlemist ning lisada osakutse soovitatavalt mõnda majutuse valdkonna kutsestandardisse.	Kutsekoda	Uus	Tehti uus ettepanek. Tekkinud on vajadus toateenija lühikese õppe ja valdkondlikus kutsestandardis väljatoomise järele. Tehti ettepanek lisada majutusteenindaja õppesse administraatori osakutse ning toateenija spetsialiseerimine või osakutse, mis peaks jääma majutuse ja toitlustuse õppekavarühma.
Kitsaskoht 3. Aktiivtegevuste teenused varieeruvad laial skaalal, tasemeõppes ei ole mõistlik kõiki spetsialiseerumistega seotud kompetentse õpetada. Oluline on koolis omandada baasharidus ja spetsialiseerumisega seotud oskused õpitakse töökohal.			
Kaardistada koostöös tööandjatega aktiivtegevuste teenuse pakkuja baasoskused ja -teadmised ning uuendada aktiivtegevuse instruktori kutsestandardid ilma kitsamate spetsialiseerumisteta.	Kutsekoda	Ei rakenda	Aktiivtegevuste instruktori kutsestandardid uuendati 2021. aastal. Töörühmas leiti, et oluline on kirjeldada eraldi spetsialiseerumised, sest ohutuse ja turvalisuse tagamisega seotud tähtsad kompetentsid on eri aktiivtegevuste puhul erinevad, mida ei saa üldistada.
Analüüsida giidi ja aktiivtegevuste instruktori kompetentside kattuvusi ja erinevusi ning kaaluda võimalust töötada välja ühine laiapõhjaline õppekava, mille sees on võimalik spetsialiseeruda giidiks või aktiivtegevuste läbivijaks.	Koolid	Ei rakenda	Töörühm oli seisukohal, et ühisosa loodusgiidi ja aktiivtegevuse instruktori vahel on väike. Aktiivtegevused on enamasti seotud mitmesuguste vahendite, sõidukite vms ning oluline osa tööst on seotud ohutuse ja turvalisuse tagamisega. Loodusgiidi juhendamisel liigutakse enamasti aeglaselt mööda tähistatud rada ning põhirõhk on ümbruse vahendamisel.
Kitsaskoht 4. Toitlustuse valdkonnas puudub riiklikult rahastatud õppimisvõimalus kõrghariduse tasemel.			
Kaaluda toitlustuse eriala rakenduskõrghariduse õppekava loomist, näiteks TTÜ ja TÜ ühise õppekavana, või toitlustuse eriala spetsialiseerumise lisamist mõne olemasoleva õppekava juurde.	Kõrgkoolid	Töös	Ettepaneku elluviimine vajab edaspidi jälgimist. Ettepaneku sõnastust hetkel ei muudeta. EHRL-i eestvedamisel arutatakse valdkondliku kõrgharidusõppe sisu ja kvaliteeti ning töötavate praktikute kaasamist õppejõududena.

Kitsaskoht / Ettepanek	Vastutaja	Hinnang	Tagasiside
Kitsaskoht 5. Valdkonna kutseõppes ületab mitmetel põhikutsealadel koolituspakkumine uue tööjõu vajadust, kuid sellele vaatamata tunnetavad valdkonna tööandjad tööjõupuudust, sest lõpetajad ei suundu erialasele tööle või püsivad seal lühikest aega.			
Olukorras, kus koolituspakkumine on majutuse teenindajate ja administraatorite, kokkade, kelnerite, toitlustuse klienditeenindajate ja toitlustuse lihttöötajate põhikutsealadel arvuliselt uue tööjõu vajadusest suurem, on vaja koolituspakkumise kujundamisel analüüsida, kui suur osa koolituspakkumisest on suunatud tööjõuvajaduste katmiseks, arvestades sealjuures valdkonna eripära, ning kui suur osa sotsiaalsete ja toimetulekuoskuste õpetamiseks.	HTM	Ei rakenda	Ettepanekust ei selgu, millistele küsimustele selline analüüs vastuse annab ning kuidas sellest tulenevalt lahendada probleemi, mille kohaselt ületab koolituspakkumine uue tööjõu vajaduse, kuid samal ajal tunnetavad tööandjad tööjõupuudust.